

Honkamaan Tuulivoima Oy

Honkamaan tuulivoimahanke, Keminmaa, Tornio

Yhteysviranomaisen lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Yhteysviranomaisen hankkeesta vastaavalle antama lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, jäljempänä YVA-laki) 18 §:ään.

Arviointimenettelyn yhteysviranomaisena toimii Lupa- ja valvontavirasto.

1 Hanketiedot

1.1 Hankkeen perustiedot

Honkamaan tuulivoimahanke Keminmaa, Tornio.

Hankkeesta vastaava on Fortumin omistama hankekehitysyhtiö Honkamaan Tuulivoima Oy. Hankkeesta vastaavan konsulttina ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä on toiminut WSP Finland Oy.

1.2 Hankkeen ja sen vaihtoehtojen kuvaus

Honkamaan Tuulivoima Oy suunnittelee Honkamaan tuulivoimahanketta Keminmaan kunnan pohjoisosaan noin 17 kilometriä kunnan keskustaajamasta pohjoiseen. Hankkeen sähkönsiirtovaihtoehto sijoittuu osittain Tornion kaupungin alueelle. Tuulivoimala-alue rajautuu Tervolan kunnan etelärajaan ja sen etäisyys Tornion kaupungin itärajasta on noin 1 kilometri. Etäisyys Tervolan kunnan keskustaajamaan koillisessa on noin 11 kilometriä. Tuulivoimala-alueita lähimmät asutukset ovat alle kahden kilometrin etäisyydellä sijaitsevat Viitakoski, Länsikoski, Koskenkylä ja Oinaanperä. Etäisyys Ruotsin valtakunnanrajalle on noin 20 kilometriä.

Hankkeessa rakennetaan enintään 25 tuulivoimalaa, joiden kokonaiskorkeus on enintään 300 m ja yksikköteho 8–12 MW. Tuulivoimaloiden kokonaisteho on maksimissaan noin 300 MW. Tuulivoimala-alueen pinta-ala on noin 3 500 ha. Arviointimenettelyssä arvioidaan vaihtoehtoina:

VE 0: Hanketta ei toteuteta.

VE 1: Keminmaan Honkamaan tuulivoima-alueelle rakennetaan enintään 25 yksikköteholtaan noin 8–12 MW:n tuulivoimalaa.

Hankkeen sähkönsiirto toteutetaan uudella 400 kV:n tai 110 kV:n voimajohtolla Tornion kaupungin itäosassa sijaitsevalle Viitajärven sähköasemalle tai Keminmaan kunnan

länsiosassa sijaitsevalle Keminmaan sähköasemalle. Sähkönsiirron vaihtoehtoina arvioidaan:

SVE1: Rakennetaan 400 kV:n voimajohto Fingridin Viitajärven sähköasemalle Tornioon. Sähkönsiirtoreitti kulkee tuulivoimala-alueen sähköasemalta lounaaseen, josta reitti kääntyy etelään olemassa olevan Fingridin Petäjäskoski–Viitajärvi 400 kV -johtokäytävän rinnalle kääntyen Viitajärven kohdalla länteen Viitajärven sähköasemalle. Reitin pituus on yhteensä 9,8 km, josta uutta johtokäytävää on noin 2,7 km.

SVE2: Rakennetaan 110 tai 400 kV:n voimajohto Fingridin Keminmaan sähköasemalle. Sähkönsiirtoreitti kulkee tuulivoimala-alueen sähköasemalta lounaaseen, josta reitti kääntyy etelään, ja sijoittuu olemassa olevan Fingridin Petäjäskoski–Viitajärvi 400 kV johtokäytävän rinnalle. Viitajärven kohdalla reitti jatkuu etelään olemassa olevan Fingridin Viitajärvi–Keminmaa 400 kV -johtokäytävän rinnalla Keminmaan sähköasemalle. Reitin pituus on yhteensä 11,5 km, josta uutta johtokäytävää on noin 2,7 km.

Tuulivoimala-alueelle rakennetaan lisäksi sähköasema, maakaapeloinnit, huoltotiet ja nostoalueet. Sähköaseman yhteyteen rakennetaan mahdollisesti akkuenergiavarasto ja niiden yhteinen tilantarve on noin 3,5 ha. Tuulivoimala-alueelta selvitetään lisäksi mahdollisuutta rakentamiseen tarvittavien kiviainesten ottamiseen.

Tarkempi kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista on esitetty arviointiohjelmassa.

2 Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä YVA-lain liitteen 1 kohdan 7e perusteella.

2.1 Ennakkoneuvottelu sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja muiden menettelyiden yhteensovittaminen

Yhteysviranomainen on järjestänyt YVA-lain 8 §:ssä tarkoitetun ennakkoneuvottelun 25.11.2025 edistämään muun muassa hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa, sekä hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Ennakkoneuvotteluun osallistuivat yhteysviranomaisen lisäksi seuraavat tahot: Keminmaan kunta, Tornion kaupunki, Tervolan kunta, Meri-Lapin ympäristöpalvelut (terveydensuojeluviranomainen), Lapin liitto, Tornionlaakson museo, Paliskuntain yhdistys, sekä hankkeesta vastaava Honkamaan tuulivoima Oy/Fortum, konsultti WSP Finland Oy ja kaavan laatija Projoplan.

Osayleiskaavoitus

Tuulivoimaloiden rakentaminen edellyttää tuulivoimayleiskaavaa. Tuulivoimala-alueelle ollaan laatimassa alueidenkäyttölain (AKL) 77 a §:n mukaista tuulivoimaosayleiskaavaa. Tuulivoimala-alueelle laadittavan Honkamaan tuulivoimaosayleiskaavan vireilletulosta on ilmoitettu 21.4.2026. Kaavoituksesta vastaa Keminmaan kunta.

Arviointiohjelmassa on kuvattu kaavoitusmenettelyn ja YVA-menettelyn aikataulu. Hankkeen tuulivoimaosayleiskaava laaditaan erillisenä menettelynä, mutta aikataulullisesti samanaikaisesti YVA-menettelyn kanssa. Arviointiohjelman mukaan hankkeesta vastaavan tarkoituksena on yhteensovittaa YVA- ja kaavoitusmenettelyjen aikatauluja niin, että vuorovaikutustilaisuuksia pidetään samaan aikaan.

Natura-arviointi

Hankkeesta tai suunnitelmasta vastaavan on pohdittava luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukaisen Natura-arvioinnin tarpeellisuutta aina, kun toiminnalla voi olla yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin. Natura-arvioinnin tarve tulee siten selvittää kaikille niille Natura-alueille, joihin vaikutuksia voi kohdistua. Yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeen arviointiohjelman yhteydessä on tehty Natura-arvioinnin tarpeen selvitykset koskien seuraavia Natura 2000 -alueita: Kirvesaapa (FI1300505, SAC/SPA), Kilsiaapa-Ristivuoma (FI1301810, SAC/SPA), Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat (FI1301602, SAC/SPA) ja Suuripää (FI1301811, SAC/SPA).

Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu

Hankkeen vaikutusalueen ulottuessa poronhoitoalueelle tulee hankkeessa toteutettavaksi poronhoitolain 53 §:n kaltainen neuvottelu Palojärven paliskunnan kanssa. Neuvottelu on arviointiohjelman mukaan tarkoitus järjestää YVA-menettelyn aikana.

2.2 Arviointiohjelman vireilletulo

Arviointiohjelma on tullut vireille 27.3.2026, kun hankkeesta vastaava on toimittanut Lupa- ja valvontavirastoon Honkamaan tuulivoimahanke hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma).

2.3 Arviointiohjelmasta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomaisen tiedotti arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä pidosta sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 29.4.2026–28.5.2026. Kuulutus julkaistiin Lupa- ja valvontaviraston verkkosivuilla www.lvv.fi > Ajankohtaista. Tieto kuulutuksesta lähetettiin Keminmaan, Tornion ja Tervolan kunnille julkaistavaksi kuntalain (410/2015) 108 §:n mukaisesti. Lisäksi arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä pidosta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen tiedotettiin Lapin Kansa ja Lounais-Lappi lehdissä 29.4.2026 sekä Tervolalehdessä 28.4.2026 julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Arviointiohjelmasta on voinut tutustua kuulemisaikana:

- Ympäristöhallinnon verkkopalvelussa osoitteessa www.ymparisto.fi/honkamaa-tuulivoima-YVA.
- Keminmaan kunnanvirastolla (Kunnantie 3, 94400 Keminmaa)

- Keminmaan kirjastossa (Väylätie 6, 94400 Keminmaa)
- Tornion kaupungintalolla (Suensaarenkatu 4, 95400 Tornio)
- Tornion pääkirjastossa (Torikatu 2, 95400 Tornio)
- Tervolan kunnanvirastolla (Keskustie 81, 95300 Tervola) ja
- Tervolan kunnankirjastossa (Paasilinnan puistotie 1, 95300 Tervola)

Arviointiohjelman esittelytilaisuus järjestettiin 11.5.2026. Tilaisuuteen oli mahdollista osallistua etäyhteydellä. Tilaisuudessa oli ruotsinkielinen tulkkauks.

Hankkeesta voi aiheutua rajat ylittäviä vaikutuksia Ruotsiin, joten hankkeessa sovelletaan YK:n Euroopan talouskomission yleissopimusta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (Espoon sopimus). Hankkeessa toteutettiin kansainvälinen kuuleminen YVA-lain 28 §:n mukaisesti. Yhteysviranomaisen pyysi 17.4.2026 Suomen ympäristökeskusta (SYKE) toimittamaan Ruotsiin tarvittavat tiedot, jotka tarvitaan Ruotsin osallistumiseksi YVA-menettelyyn tässä hankkeessa. Pyynnön mukana toimitettiin arviointiohjelma ja sen olennaisten osien ruotsinkielinen käännös. Ruotsissa mielipiteiden keräämisestä vastasi Naturvårdsverket (Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto), joka kuulutti mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta 24.4.–1.6.2026.

3 Arviointiohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomaisen pyysi lausunnot arviointiohjelmasta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta ja niitä vastaavilta tahoilta, joita asia todennäköisesti koskee. Arviointiohjelmasta toimitettiin yhteysviranomaiselle 21 lausuntoa ja 31 mielipidettä. Lausunnon antoivat seuraavat viranomaiset: Keminmaan kunta, Tornion kaupunki, Tervolan kunta, Rovaniemen ympäristölautakunta, Meri-Lapin ympäristöpalvelut, Lapin liitto, Museovirasto, Lapin hyvinvointialueen pelastuslaitos, Väylävirasto, Lapin Elinvoimakeskus, Tornionlaakson museo, Paliskuntain yhdistys, Ilmatieteen laitos, Luonnonvarakeskus (Luke), Geologian tutkimuskeskus (GTK), Suomen Erillisverkot Oy, Fingrid Oyj ja Digita. Säteilyturvakeskus, Turvallisuus ja kemikaalivirasto sekä Maanmittauslaitos totesivat, että niillä ei ole lausuttavaa YVA-ohjelmasta.

Mielipiteen antoivat seuraavat tahot: Meri-Lapin lintutieteellinen yhdistys Xenus ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ja Kemin Seudun Luonnonsuojeluyhdistys, Luonnon monimuotoisuus ry, Pohjan Voima Keminmaa Oy, Lapland Salmon Lodge ja Old Pine Husky Lodge. Lisäksi mielipiteitä tuli 23 kpl yksityisiltä henkilöiltä tai useilta allekirjoittajilta. Yhteysviranomaiselle toimitettiin muun muassa noin 160 kiinteistön omistajan ja paikallisen asukkaan allekirjoitusta sisältävä adressi, jossa vaaditaan kaikissa Keminmaan kunnan tuulivoimapäätöksissä vähintään 3 km etäisyyttä asutukseen ja 5 km etäisyyttä valtatie 4:n. Lisäksi tuotiin esille, että verkossa on kerätty 800 nimeä sisältävä Honkamaan ja Kotapalon tuulivoimahankkeita vastustava julkinen kansalaisadressi.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys lausuntojen ja mielipiteiden keskeisestä sisällöstä. Lausuntopyyntö ja lausunnot löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/honkamaa-tuulivoima-YVA.

Yhteenveto lausunnoista

Yleistä

Lausunnoissa arviointiohjelmaa pidettiin pääosin asianmukaisena ja hyvänä lähtökohtana ympäristövaikutusten arviointien toteuttamiselle. Samalla lausunnoissa esitettiin täsmennyksiä erityisesti hankkeen suunnitteluun, vaihtoehtoihin sekä vaikutusten arvioinnin sisältöön ja laajuuteen liittyen.

Hankkeen suunnittelu ja vaihtoehdot

Useissa lausunnoissa korostettiin, että hankkeen suunnittelussa tulee huomioida olemassa oleva sähkönsiirtoverkko, sen suojaetäisyydet sekä rakentamisen yhteensovittaminen muun infrastruktuurin kanssa. Fingrid Oyj edellytti riittäviä etäisyyksiä voimajohtalueisiin sekä risteämälausunnon hankkimista. Väylävirasto ja Lapin Elinvoimakeskus painottivat tieverkkoon, kuljetusreitteihin ja erikoiskuljetuksiin liittyvien vaikutusten huomioon ottamista sekä voimaloiden sijoittelun tarkistamista.

Tornion kaupunki korosti yleiskaavan luo-alueen huomioon ottamista voimajohdon suunnittelussa. Keminmaan kunta piti tärkeänä olemassa olevien johtokäytävien hyödyntämistä sekä uusien sähkönsiirtoreittien minimointia. Sähkönsiirron yhteistoteutuksia muiden hankkeiden kanssa pidettiin kannatettavina. Tornionlaakson museo toi esille muinaisjäännöksistä aiheutuvat rajoitteet, jotka tulisi ottaa huomioon tuulivoimaloiden sijoittelussa.

Meri-Lapin ympäristöpalvelut korosti, että happamien sulfaattimaiden käsittelyyn tulee kiinnittää erityistä huomiota, ja että hanke tulee suunnitella siten, ettei synny riskejä luontokohteille tai pohjavesille eikä naapurussuhdelain mukaista kohtuutonta räsitystä tai kohtuuttomia melu- ja välkevaikutuksia. Mikäli tällaisia vaikutuksia kuitenkin todetaan, hanke voi vaatia ympäristöluvan ympäristönsuojelulain 27.2 §:n kohdan 3 mukaan. Rovaniemen ympäristölautakunta edellytti pinta- ja pohjavesiolosuhteiden tarkempaa selvittämistä hankealueen pohjoisosassa sekä varovaisuutta voimaloiden sijoittamisessa pohjavesialueiden läheisyydessä. Tervolan kunta katsoi, että perustusten ja maakaapeloinnin purkaminen tai jättäminen sekä muu jälkihoito tulee kuvata, sekä tarkastella mahdollisia mikromuovivaikutuksia. Pelastuslaitos totesi, että paloturvallisuutta koskevat ratkaisut arvioidaan erikseen rakennuslupavaiheessa.

Maankäyttö ja yhdyskuntarakenne

Keminmaan kunta korosti, että vaikutukset nykyiseen ja suunniteltuun maankäyttöön on arvioitava kattavasti ja yhteistyössä kunnan kanssa, erityisesti asutuksen, loma-asutuksen ja virkistyskäytön osalta. Lapin liitto katsoi, että tuulivoimahankkeen sijoittamisen edellytykset ja poikkeaminen maakuntakaavasta on mahdollista tutkia alueidenkäyttölain

mukaisessa yleiskaavaprosessissa ilman maakuntakaavan muutosta. Lapin liitto edellytti arvioitavan hankkeen vaikutukset suhteessa maakuntakaavan ratkaisuihin sekä merkittävimpien vaikutusalueiden tunnistamista ihmisiin, maisemaan, luontoon ja poronhoitoon kohdistuvien yhteisvaikutusten osalta ja vaikutusten huomioon ottamista ilmavalvontatutkiin ja puolustusvoimien radioyhteyksiin.

Lapin elinvoimakeskuksen liikenneosasto painotti, että liikennevaikutusten arvioinnissa tulee keskittyä erityisesti rakentamisvaiheeseen, mukaan lukien liikenneturvallisuus, liikenteen sujuvuus, teiden kunto sekä melu-, päästö- ja äärihaitat, huomioiden kuljetusreittien varrella oleva asutus ja muut häiriintyvät kohteet.

Ihmisten elinolot ja viihtyvyys

Keminmaan ja Tervolan kunnat edellyttivät kattavia, realistisiin lähtötietoihin perustuvia melu- ja välkemallinnuksia. Keminmaan kunta piti tärkeänä vaikutusten tarkkaa arviointia asuin- ja lomarakennuksiin sekä uusien johtoreittien vaikutusten arvioimista asutukseen ja virkistysalueisiin. Kunta katsoi myös, että vaikutukset poronhoitoon ja muihin elinkeinoihin tulisi arvioida. Tervolan kunnan mukaan sen kannalta merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat todennäköisesti mm. maisemaan ja meluun Tervolan kunnan puolen kyläasutukselle.

Ilmatieteen laitos kiinnitti huomiota hankkeiden yhteisvaikutuksiin tutkimittauksiin ja mahdollisiin vaikutuksiin sääpalveluun. Digita toi esiin, että alueella ei ole todettu katvealuetta antenni-tv:n näkyvyydessä. Digita korosti tuulivoimaloiden mahdollisia häiriöitä antenni-tv-signaalille ja niiden ennaltaehkäisyä suunnittelulla ja yhteistyöllä. Suomen Erillisverkot Oy totesi, ettei hankkeella ole vaikutuksia yhtiön toimintaan.

Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö

Useissa lausunnoissa korostettiin, että todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia kohdistuu maisemaan ja että maisemavaikutusten arvioinnissa tulee käyttää riittävän laajoja näkemäalueanalyyskejä, laatia kattavasti havainnekuvia sekä arvioida yhteisvaikutukset systemaattisesti muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Myös voimajohtoreittien vaikutus maisemaan nousi esille.

Tornionlaakson museo totesi, että arviointiohjelmassa on puutteita erityisesti maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden tunnistamisessa ja ajantasaisen tiedon käytössä. Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida myös paikallisesti arvokkaat kohteet, eli yleiskaavojen rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteet ja tarvittaessa laatia rakennetun kulttuuriympäristön inventointi. Lisäksi arvioinnissa tulee ottaa huomioon kulttuuriympäristön visuaalisten ja fyysisten muutosten ohella maiseman historiallinen luonne sekä vaikutukset eri vaikutusalueilla. Museovirasto edellytti, että vaikutusarvioinnissa tarkastellaan tuulivoimaloiden näkyvyyttä Alatornion kirkolle, joka sijaitsee hankkeen kaukovaikutusalueella.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Tornionlaakson museo totesi, että arkeologisen inventoinnin tarve on tunnistettu, mutta nykytilan kuvauksessa on puutteita, kuten muinaisjäännösten rekisteritunnukset. Museo totesi, että hankealueelta on ennakkotieto mahdollisesta aiemmin tuntemattomasta muinaisjäännöksestä, joka tulee huomioida. Museo korosti, että ainoastaan viranomaisen hyväksymä inventointi voi toimia suunnittelun lähtökohtana, ja toi esiin epävarmuuden siitä, voidaanko kulttuuriperintö huomioida riittävästi, jos inventointitieto on käytettävissä vasta myöhemmissä suunnitteluvaiheissa.

Luontovaikutukset

Luonnonvarakeskus katsoi, että luontovaikutusten arviointi on suunniteltu kattavasti ja monipuolisesti, ja esitetyt selvitykset huomioivat keskeiset lajiryhmät ja suojellut kohteet. Luke totesi, että useille vuosille ja eri vuodenaikoihin ajoittuvat inventoinnit parantavat aineiston luotettavuutta ja että vaikutusten merkittävyys riippuu voimaloiden sijoittelusta, lieventämistoimista ja yhteisvaikutuksista.

Useissa lausunnoissa korostettiin arvokkaiden luontokohteiden ja ekologisten yhteyksien huomioon ottamista sekä erityisesti linnustovaikutusten arviointia, mukaan lukien muuttolinnut ja petolinnut. Tervolan kunta toi esiin, että linnustovaikutukset voivat ulottua naapurikuntaan. Lisäksi useissa lausunnoissa painotettiin linnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten arviointia.

Maa- ja kallioperä

GTK totesi, että hankealueella ei ole malminetsintä- tai maa-aineslupia, mutta alueella esiintyy valtakunnallisesti arvokkaita geologisia muodostumia, pohjavesialueita sekä turvetuotantoon soveltuvia alueita, jotka tulee huomioida suunnittelussa. Lisäksi GTK katsoi, että mustaliuskeet ja happamat sulfaattimaat tulisi kartoittaa ennen rakentamista, ja niiden käsittelyssä suositellaan neutralointi- tai stabilointimenetelmiä. GTK esitti harkittavaksi voimaloiden sekä voimajohdon pylväiden sijoittelua haittojen vähentämiseksi arvokkaille geologisille muodostumille ja että harvinaisten stromatoliittirakenteiden sijainti tulisi selvittää ja huomioida voimaloiden sijoittelussa.

Pohjavedet

GTK, Meri-Lapin ympäristöpalvelut, Tervolan kunta ja Rovaniemen ympäristölautakunta nostivat esille pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset ja niiden selvittämisen. Lausunnoissa katsottiin, että rakentamisen vaikutukset pohjaveden pinnankorkeuteen ja virtausolosuhteisiin tulee selvittää. Lausuntojen mukaan erityistä huomiota tulee kiinnittää happamien sulfaattimaiden ja onnettomuustilanteiden riskeihin. GTK suosittelee talousvesikaivojen ja lähteiden kartoitusta sekä pohjaveden laadun seurantaa rakentamisen aikana.

Poronhoito

Keminmaan kunnan, Luken ja Paliskuntain yhdistyksen lausunnoissa katsottiin, että hankkeen vaikutukset poronhoitoon tulee arvioida huolellisesti, vaikka alue sijoittuu

varsinaisen poronhoitoalueen ulkopuolelle, sillä vaikutukset ulottuvat Palojärven paliskuntaan. Paliskuntain yhdistys korosti, että lainsäädäntö edellyttää poronhoidon huomioon ottamista ja toimintaedellytysten turvaamista ja että haittoja tulee ensisijaisesti ehkäistä ja lieventää. Lausunnoissa katsottiin, että vaikutusten arviointi tulee tehdä yhteistyössä paliskunnan kanssa. Paliskuntain yhdistys katsoi, että YVA-menettelyn aikana tulee neuvotella asianosaisen paliskunnan kanssa poronhoitolain 53 §:n mukaisesti tai kaltaisesti.

Yhteisvaikutukset

Useissa lausunnoissa korostettiin, että hankkeen yhteisvaikutukset muiden alueen hankkeiden kanssa tulee arvioida systemaattisesti ja realistisesti. Yhteisvaikutukset voivat muodostua merkittäviksi erityisesti linnuston, suojelualueiden, ekologisten yhteyksien, maiseman, kulttuuriperinnön sekä ihmisten ja asutuksen kannalta. Arvioinnissa tulisi huomioida myös melu-, välke- ja näkymävaikutukset ja vaikutukset naapurikuntiin. Myös yhteisvaikutusten haitan lieventäminen nousi esille. Tornion kaupunki totesi, että tarkastelusta puuttuu Valkiavaaran suunnitteilla olevat voimalat ja että Rovavaaran tuulivoimahankealue voidaan poistaa tarkastelusta, sillä sen suunnittelu on lopetettu.

Useissa lausunnoissa katsottiin lisäksi, että tulee arvioida sähkönsiirron yhteisvaikutukset. Tornion kaupunki pyysi huomioimaan Viitajärven sähköaseman lähiympäristöön sijoittuvat akkuvarastohankkeet erityisesti sähkönsiirron riittävyyden ja teknisten edellytysten yhteensovittamisen osalta.

Yhteenveto mielipiteistä

Yleistä

Mielipiteissä vastustettiin tuulivoimahanketta ja kannatettiin vaihtoehtoa VE 0. Syynä esitettiin mm. alueen nykyisen luonnonrauhan, kulttuurimaiseman, hiljaisuuden, kalavesien, metsien ja virkistysalueiden muuttaminen teollisen energian tuotantoalueeksi. Katsottiin, että hankkeiden toteutuessa alueelle muodostuu yhtenäinen tuulivoimaloiden vyöhyke Tornionjoelta Kemijoen yli, minkä vuoksi mm. luonnon monimuotoisuus ja hiilensidontapinta-ala vähenevät ja eläimistön liikkuminen vaikeutuu. Tuotiin esille mm. maisemaan, linnustoon, ympäristöön, asutukseen ja ihmisiin kohdistuvat vaikutukset sekä onnettomuusriskit. Mielipiteissä kritisoitiin myös tuulivoiman sähkön tuotannon epävakautta. Katsottiin, että strategioista tulisi huomioida myös ennallistamisasetus ja sitoutuminen luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseen.

Mielipiteissä vaadittiin selvittämään haittojen ehkäisy- ja rajoittamiskeinoja, kuten reaaliaikaiset ohjauskeinot. Vaadittiin myös velvoittamaan arviointiselostuksessa voimalamäärää vähentäviä ja suojaetäisyyksiä kasvattavia toteutusvaihtoehtoja. Lisäksi vaadittiin, että yhteysviranomaisen edellyttäisi hankkeelta ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa, ja että Tervolan kunnan edellyttämä kiinteistökohtainen haittaselvitys lähempänä kuin kolme kilometriä oleville asunnoille olisi toteutettava viranomaisen toimesta myös Keminmaan puolella.

Mielipiteissä katsottiin, että hankkeesta ei ole tiedotettu riittävästi eikä ole käyty kuntalaisten kanssa avointa keskustelua. Nostettiin esille kunnan HELMI-ohjelmaan liittyvä hallintopäätös luonnon monimuotoisuuden, suoalueiden, pienvesien ja ennallistamisen edistämisestä samoilla alueilla. Useissa mielipiteissä katsottiin, että alueelta ei ole tehty riittäviä luontoon ja ympäristöön liittyviä selvityksiä ja että kyse on koko hankekokonaisuuden vakavasti puutteellisesta valmistelusta. Tuotiin esille, että alueella on hankkeen päätöksentekoon liittyen tehty valituksia hallinto-oikeuteen sekä kanteluja.

Yhdessä mielipiteessä katsottiin, että hankkeen arviointiohjelma on toteutettu hyvän tavan mukaisesti ja että tuulivoimahankkeen sijainti on optimaalisesti valittu ja etäisyys asutukseen on huomioitu riittävällä tarkkuudella.

Ihmisten elinolot, viihtyvyys ja aineellinen omaisuus

Mielipiteissä kritisoitiin hankealueen ulottumista lähes Kemijokivarren tiheään, vanhaan asutukseen saakka. Tuotiin esille kyläalueiden läheisyys, asutus, vapaa-ajan asutus ja erämökit ja katsottiin, että myös mahdolliset rakennushankkeet tulisi ottaa huomioon voimaloiden sijoittelussa. Tuotiin esille, että alueella voi olla käytössä olevia rakennuksia, joita ei ole viranomaisrekisterissä.

Katsottiin, että tuulivoimalat eivät sovi Keminmaan maisemaan tai maaseutuympäristöön. Tuotiin esille, että alueen arvo perustuu sen rauhalliseen ja luonnontilaiseen metsä- ja suo- luontoon ja vastustettiin luonnon pirstomista, lisääntyvää liikennettä, tuulivoimaloiden melua, välkettä ja lentoestevaloja. Tuotiin esille, että äänihaitta kiinteistöillä ei saisi ylittää 40 dB. Tuotiin esille, että Keminmaan kunnan periaatepäätökseen tuulivoimasta on kirjattu, että tuulivoimalan etäisyys vakinaiseen asuin- ja lomarakennukseen tulee olla ohjeellisesti vähintään 2 km ja että Honkamaan hankkeessa tämä alittuu. Vaadittiin viranomaista edellyttämään, että suojaetäisyydet eivät voi olla pienempiä, kuin periaatepäätöksessä.

Useissa mielipiteissä tuotiin esiin alueen arvo matkailulle. Alueen vetovoima perustuu hiljaisuuteen, pimeään ympäristöön ja puhtaaseen luontoon, jotka muuttuisivat tuulivoimaloiden lentoestevalojen, melun ja luontovaikutusten vuoksi. Vaadittiin ympärivuotiseen, luontoon perustuvaan matkailuun ja elämyselinkeinoihin kohdistuvien vaikutusten sekä matkailuyrityksiin kohdistuvien vaikutusten arviointia.

Useissa mielipiteissä nostettiin esille virkistys, retkeily, marjastus ja sienestys hankealueella. Esille nousi myös kalastus ja pidettiin kalakantoja sekä pienvesiä arvokkaina luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kannalta. Alueella toimii useita metsästysseuroja. Katsottiin, että virkistyskäyttöön kohdistuvia vaikutuksia ei ole arvioitu, kuten ei myöskään kiinteistöihin, maa-alueisiin ja elinympäristöön kohdistuvia turvallisuus- ja ympäristöhaittoja (esim. jäänheitto ja päästöt). Tuotiin esille tuulivoiman matalataajuisen melun aiheuttamia terveyshaittoja, joita tulisi selvittää. Katsottiin, että vaikutukset metsätalouteen, poronhoitoon ja kiinteistöjen arvoon tulisi selvittää. Kysyttiin, onko konsultilla riittävä asiantuntemus arvioida hankkeen sosiaalisia ja terveysvaikutuksia.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Useissa mielipiteissä katsottiin, että voimalat pilaisivat tai vaikuttaisivat nykyiseen joki- ja metsämaisemaan, pimeään maisemaan, näkyisivät laajalle ympäristöön, hallitsisivat maisemaa sekä häiritsisivät ympäristöä lapojen liikkeellä. Katsottiin, että alueelta ei ole esitetty riittäviä visualisointeja, kuten havainnekuvia ja näkemäalueanalyysijä hankkeen vaikutuksista. Mielipiteissä vaadittiin mm. kattavia näkemäalueanalyysijä ja fotorealistisia kuvasimulaatioita seudullisesti merkittävilta korkeilta maastokohdilta, Kemijoelta, Kemijokivarren tieosuuksilta sekä asukkaiden pihapiireistä.

Mielipiteiden mukaan historialliset ja kulttuurihistorialliset kohteet tulee selvittää ja huomioida asianmukaisesti. Esimerkiksi Sammalkummun alueella sijaitsee vanha asutuksen pohja.

Pinta- ja pohjavedet

Useiden mielipiteiden mukaan hankkeen rakentamista ja toimintaa suunnitellaan ekologisesti herkille pienvesi- suo- ja kosteikkoalueille. Tuotiin esille tuulivoimahankkeiden pysyvät ja väliaikaiset vaikutukset hydrologisiin olosuhteisiin. Katsottiin, että hankkeen vaikutuksia vesistöihin, kostekoihin ja alueen hydrologiaan ei ole tunnistettu, inventoitu eikä arvioitu riittävästi. Useissa mielipiteissä tuotiin esille runsaat happamien sulfaattimaiden esiintymät, riski sulfaattimaiden hapettumisesta sekä Kemijoen veden happamoitumisen estämisen vaikeus ja tarve. Vaadittiin myös koko 10 200 ha yhteisalueen kattavaa hydrogeologista mallinnusta ja pohjavesihaittojen riskinarviointia.

Luonnonympäristö

Useissa mielipiteissä katsottiin, että hankkeen vaikutuksia kasvillisuuteen, luontotyypeihin, eläimistöön ja kalastoon ei ole tunnistettu ja arvioitu riittävästi. Hankkeen katsottiin aiheuttavan merkittäviä haittoja eläimistölle ja luonnon monimuotoisuudelle ja heikentävän pysyvästi luonnon rauhaa mm. melun, rakentamisen ja lisääntyvän toiminnan seurauksena. Mielipiteissä tuotiin esille muun muassa luonnon pirstoutuminen, ekologisten yhteyksien estyminen ja heikkeneminen, lisääntymis-, levähtämis- ja ruokailualueiden väheneminen ja häiriintyminen.

Useissa mielipiteissä tuotiin esille hankealueella esiintyviä arvokkaita kasvi- ja eläinlajeja, joista osa on salassa pidettäviä ja EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) ja IV (b) lajeja, ja joiden inventoinneissa katsotaan olevan puutteita. Esimerkiksi tuotiin esille, että hankealueen vesistöissä on havaittu mm. erilaisia ja -ikäisiä merkkejä majavasta, jonka lajimääritystä on pyydetty Luonnonvarakeskukselta. Katsottiin, että majavakanta on pysyvä ja laajeneva ja että sitä ei ole inventoitu kattavasti ja että on ongelmallista, että hankkeen päätöksenteko etenee ilman että lajimääritystä mahdollisesta direktiivilajista on saatu. Vaadittiin selvittämään eläinlajeja ja lajiryhmiä, kuten mahdollinen euroopanmajava, saukko, lepakot, matelijat, lohikalat, pölyttäjät ja muut hyönteiset.

Meri-Lapin Lintutieteellinen Yhdistys Xenus ry:n mielipiteissä tuotiin esille, että hankealue sijaitsee Kemijokivarren linnuston päämuuttoväylän varrella. Yhdessä muiden tuulivoimahankkeiden kanssa hankkeen tuulivoimalat aiheuttavat estevaikutuksen ja muuttoväyliä kapenemista alueella, törmäyksiä ja häiritsevät paikallisten lintujen ravinnonhakua. Honkamaan tuulivoimahankkeen alueella on esiintynyt kymmeniä uhanalaisia lintulajeja uusimman Lintuatlaksen mukaan. Yhdistys katsoi, että arvioinnissa tulisi käyttää Tiira-aineistoa sekä uusimpia Lintuatlas-kartoituksen tuloksia. Mielipiteessä katsottiin, että kevät- ja syysmuuton seurantaan käytettävä aika on riittävä, mutta pöllö- ja metsäkanalintukartoituksiin käytettävä aika on alimitoitettu ja tulisi toistaa useampana vuonna ja esittää tulokset havainnollisesti. Luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ja paikallisyhdistys katsoivat, että linnustoselvitykset tulisi toteuttaa kahdella, mielellään kolmella maastokaudella, inventointialueen tulisi kattaa häiriöetäisyydet, ja että niissä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä.

Yhteisvaikutukset

Useissa mielipiteissä tuotiin esille huoli yhteisvaikutusten arvioinnin riittävästä toteutumisesta. Katsottiin, että hankkeiden yhteisvaikutukset aiheuttavat jokivarren asukkaille ja kunnille pysyviä muutoksia esim. arjen toimintoihin, hyvinvoinnin edellytyksiin ja talouteen. Katsottiin, että hankkeen yhteisvaikutukset melun, välkkeen ja maiseman osalta tulisi arvioida perusteellisesti. Vaikutuskohteina nostettiin mm. luontovaikutukset, erityisesti linnusto ja muu eläimistö, ekologiset yhteydet, matkailu, asutus, ihmisten elinolot, viihtyvyys, virkistys ja vesistöt. Erityisesti yhteisvaikutusten arvioinnin tarve Kotapalon ja Vitsakankaan tuulivoimahankkeiden kanssa nousi esille. Epäiltiin, onko yhteisvaikutusten arvioimiseksi riittävästi tietoa ja asiantuntemusta, jottei arviointi jää näennäiseksi.

Pohjan Voima Keminmaa Oy totesi, että sillä on kehitteillä Mykänmaan alueella datakeskushanke, jonka asemakaava on tullut vireille toukokuussa 2026. Yhtiö toivoi, että sähkönsiirtoreittien osalta pyrittäisiin miettimään ratkaisuja, jotka vähentäisivät ilmajohtojen määrää ja tarvetta.

Yhteenveto kansainvälisestä kuulemisesta

Ruotsin ympäristöviranomainen (Naturvårdsverket) ilmoitti lausuntojen perusteella Ruotsin osallistuvan ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn Suomessa. Ruotsin ympäristöviranomaiselle toimitettiin kaksi lausuntoa: Norrbottenin lääninhallitukselta sekä Ruotsin museoviranomaiselta (Riksantikvarieämbetet).

Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö

Norrbottenin lääninhallitus toi esille, että suunniteltu tuulivoimahanke voi aiheuttaa merkittäviä ympäristövaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön eli nimettyihin kulttuuriperintöarvoihin Ruotsissa. Hankkeen visuaalisten vaikutusten arvioimiseksi maisemaan ja kulttuuriympäristöön tulee laatia näkyvyysanalyysi sekä kuvasovitteita myös Ruotsista. Yhteisvaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön Ruotsissa tulisi arvioida.

Museoviranomainen katsoi, että kulttuuriperintöarvoihin kohdistuvat visuaaliset vaikutukset ja kontekstuaaliset vaikutukset, eli miten hanke vaikuttaa kulttuuriympäristön historiallisen merkityksen ymmärtämiseen ja kokemiseen, tulee arvioida. Lausunnossa katsottiin, että hanke sijoittuu Struven kolmioketjun maailmanperintökohteen vaikutusalueelle myös Perävaaran mittauspisteessä, mikä tulee täydentää nykytilan kuvaukseen. Tuulivoima voi heikentää kulttuuriarvoja erityisesti katkaisemalla maisemallisia ja visuaalisia yhteyksiä, jotka ovat tärkeitä kohteen ymmärtämiselle. Vaikutukset maailmanperintökohteeseen tulisi arvioida UNESCO:n ohjeistuksen mukaisena HIA-arviointina, jossa tarkastellaan vaikutuksia koko Struven kolmioketjun kokonaisuuteen.

4 Yhteysviranomaisen kannanotto arviointiohjelman laajuudesta ja tarkkuudesta

4.1 Arviointiohjelman laajuus ja tarkkuus

Yhteysviranomainen katsoo, että ympäristövaikutusten arvioinnissa ja sen pohjaksi suunniteltavissa selvityksissä tulee tunnistaa erityisesti hankkeen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset.

Arviointiohjelman mukaan hankkeen arvioinnissa tullaan painottamaan seuraavien vaikutusten arviointia: vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, maisemaan, linnustoon ja luonnonympäristöön, tuulivoima-alueella sijaitseville pohjavesialueille sekä melu- ja värähtelyvaikutukset ja yhteisvaikutukset muiden lähialueen hankkeiden kanssa. Arviointiohjelmassa on lisäksi esitetty, että arvioidaan vaikutuksia maankäyttöön ja kaavoitukseen, maa- ja kallioperään, luonnonvaroihin, liikenteeseen, elinkeinoihin, poronhoitoon, matkailuun, kulttuuriperintöön, arkeologiseen kulttuuriperintöön, ilmastoon ja ilmanlaatuun sekä viestintäyhteyksiin ja tutkiin.

Yhteysviranomainen katsoo hankekuvauksen, hankealueen nykytilakuvauksen sekä ohjelmasta saadun palautteen perusteella, että vaikutusten arvioinnin painotus on oikeansuuntainen. Lisäksi todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia saattaa aiheutua maankäyttöön, rakennettuun kulttuuriympäristöön, arkeologiseen kulttuuriperintöön, maa- ja kallioperään sekä pintavesiin, joihin arviointia on myös syytä kohdentaa. Lisäksi tulee arvioida Ruotsin puolelle kohdistuvia rajat ylittäviä vaikutuksia.

Yhteysviranomainen katsoo, että poronhoitoon, aineelliseen omaisuuteen, luonnonvaroihin, ilmastoon ja viestintäyhteyksiin kohdistuvien vaikutusten merkittävyys on epävarma ja niiden nykytilaa tulee selvittää ja niihin kohdistuvia vaikutuksia arvioida. Hankkeen vuoksi lisääntyvän liikenteen vaikutuksia tulee arvioida erityisesti ihmisten elinolosuhteisiin ja viihtyvyyteen nähden.

Arvioinneissa pääpaino tulee olla todennäköisesti merkittävissä ympäristövaikutuksissa. Lisäksi merkittävyydeltään epävarmoja vaikutuksia tulee tarkastella siinä laajuudessa, että niiden merkittävyys voidaan perustella. Ennalta tai arvioinnin kuluessa vähäiseksi todettavat vaikutukset voidaan rajata tarkemman vaikutusarvioinnin ulkopuolelle ja

perustella tehty valinta arviointiselostuksessa. Yhteysviranomainen katsoo, että ilmanlaatuun liittyvät vaikutukset ovat todennäköisesti vähäisiä.

Arviointiohjelman mukaan vaikutusten merkittävyyden määrittämisessä on tarkoitus hyödyntää IMPERIA-menetelmää soveltuvin osin. Yhteysviranomainen katsoo tämän asianmukaiseksi, sillä kyse on vakiintuneesta menetelmästä ympäristövaikutusten arvioinnissa. Merkittävyyden arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös IMPERIA-hanketta uudempien oppaiden ja julkaisujen ohjeet vaikutusten merkittävyyden arvioimiseen. Esimerkiksi luontoon kohdistuvien vaikutusten merkittävyyden määrittämisessä kehoitetaan ottamaan huomioon LUOPAS-oppaassa esitetty tapa (Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi - Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle, 2. korjattu painos). Yhteysviranomainen katsoo, että arvioinnissa tulee tunnistaa eri vaikutusten väliset yhteydet ja se, että eri vaikutusten kumuloituminen samoille alueille voi lisätä niiden merkittävyyttä. Yhteysviranomainen korostaa, että vaikutusten arvioinnissa tulee kuvata ensin vaikutusmekanismit, vaikutukset ja niiden perusteella vaikutusten merkittävyys. Vaikutusten merkittävyyden päättelyketjujen kuvausten tulee olla johdonmukaiset ja perustellut.

4.2 Hankekuvaus ja hankkeen vaihtoehdot

Yhteysviranomainen katsoo, että hanke, sen tarkoitus, sijainti, koko, ja maankäyttötarve on esitetty pääosin selkeästi ja riittävästi arviointiohjelmassa. Alustava voimalasijoittelu, tiedot tuulivoimalan rakenteesta ja koosta sekä vaihtoehtoisista perustamistavoista on esitetty. Suunnitellut voimalapaikat on esitetty ainoastaan yhdellä kartalla arviointiohjelmassa ja samassa kartassa voimalat on myös numeroitu.

Yhteysviranomainen katsoo, että voimaloiden esittäminen kartalla auttaa hahmottamaan niiden vaikutuksia ja että arviointiselostuksessa voimaloiden sijaintia esittäviä karttoja on syytä esittää eri vaikutuskohteiden kanssa. Yhteysviranomainen katsoo, että voimaloiden numeroiminen selkeyttää niihin viittaamista vaikutusten arvioinnissa ja lausunnoissa, joten numerointi tulee esittää arviointiselostuksen kartoissa muuallakin kuin yhdellä kartalla.

Arviointiohjelmassa on esitetty voimaloiden tehoksi 8–12 MW ja korkeudeksi maksimissaan 300 m. Yhteysviranomainen toteaa, että etenkin meluvaikutusten arviointi on laadittava melun muodostuksen kannalta haitallisimman suunnitelmassa olevan voimalatyyppin mukaisesti. Arvioinneissa on hyvä kuvata, mikäli voimalatyyppin valinnalla voidaan lieventää hankkeen merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Tuulivoimahankkeen ulkoisen sähkönsiirron rakenteista uuden voimajohtoauekan periaate ja tilantarve on kuvattu periaatekuvalla ja tekstissä. Hankkeeseen olennaisesti kuuluvan 400 kV:n tai 110 kV:n voimajohdon rakenteita kuten pylvästyyppejä ja pylväsvälejä ja niiden perustamista ei kuvata. Arviointiohjelmassa esitetään ainoastaan poikkileikkauskuva johtokäytävästä yhden voimajohdon rinnalla. Arviointiohjelmassa ei ole tunnistettu, että voimajohto sijoittuu 1–3 km verran kolmen (SVE2) tai neljän (SVE1) 400 kV:n voimajohdon rinnalle ennen päätymistään Viitajärven tai Keminmaan sähköasemalle.

Yhteysviranomainen katsoo, että voimajohdon pylväsrakenteen tyyppi, perustamistapa, pylväsväli ja korkeus tulee kuvata sanallisesti ja periaatekuvilla arviointiselostuksessa

ulkoisen sähkönsiirron kaikista rakenteista (mahdollinen yhteispylväs) ja tilanteista (omassa maastokäytävässä/olemassa olevien voimajohtojen rinnalla).

Yhteysviranomaisen toteaa, että huoltotien rakenteen ja maakaapeleiden sijoittamisen periaatekuvaa ei ole esitetty, mutta tilantarve ja ominaisuuksia on kuitenkin esitetty tekstissä. Tuulivoimala-alueelle sijoittuvaa huoltotieverkostoa eikä maakaapelien sijaintia ole esitetty kartoilla. Yhteysviranomaisen katsoo, että mikäli arviointiselostuksessa ei esitetä suunnitelmaa huoltoteiden ja maakaapeleiden sijainnista, niiden toteuttamisen vaikutuksia ei voida arvioida ja tämä edellyttää huomattavan tarkkaa tietoa koko tuulivoimala-alueesta, esimerkiksi luontoarvoista. Rakennettavan tiestön ja maakaapeloinnin sijoittumisesta voi aiheutua esimerkiksi luontoarvoihin ja vesistöihin kohdistuvia vaikutuksia. Yhteysviranomaisen katsoo, että parannettava ja rakennettava tiestö on syytä esittää kartalla arviointiselostuksessa. Myös rakentamis- ja käytönaikainen tulotie hankealueelle tulee esittää selvästi. Yhteysviranomaisen katsoo, että hanke tulee suunnitella ottaen huomioon erityisesti vesistöjen ylitykset ja niiden läheisyys sekä rakenneratkaisut siten että lähtökohtaisesti vesistöille ei aiheudu haitallisia vaikutuksia. Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiohjelmassa esitettyyn, että kiviainesten otto on osa hanketta.

Yhteysviranomaisen suosittelee yhteisvaikutusten arviointia Keminmaan, Tervolan ja Tornion alueella suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden kanssa, sillä Tervolan ja Tornion hankkeet ovat pidemmällä suunnittelussa ja voivat olla hyväksytyjä hankkeita, kun Honkamaan vaikutusten arviointi valmistuu. Erityisesti yhteisvaikutuksia on suositeltavaa arvioida seuraavien hankkeiden suhteen; Tervolan Kuorinki, jonka osayleiskaava on hyväksytty ja kaavasta valitettu, Tornion Vinsanmaa, jonka kaava ehdotusvaiheessa, Keminmaan Kotapalo, joka on saman hankevastaavan ja samassa suunnitteluvaiheessa sekä Tervolan Vitsakangas, jonka kaava on ehdotusvaiheessa. Lisäksi hanketta sivuaa useita 400 kV:n voimajohtoja, joiden kanssa yhteisvaikutuksia on syytä arvioida. Hankealueen lähellä on useita akkuvarastoja, joiden kanssa vaikutuksia voi olla tarpeen arvioida vaikutuskohteesta riippuen.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että hankkeen kansa samalla vaikutusalueella vireillä olevat useat maankäyttöä muuttavat ja luontoarvoja sekä asuinviihtyvyyttä mahdollisesti kuormittavat hankkeet ovat osa seudun suunnittelutilanteen nykytilakuvausta ja se on syytä tuoda kattavasti esille.

Hankkeen vaihtoehdot

Hankkeen tuulivoimaloiden rakentamiselle esitetään arviointiohjelmassa vain yksi vaihtoehto. Arviointiohjelman mukaan arviointiselostukseen muodostetaan vähintään kaksi toteutusvaihtoehtoa. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että YVA-menettelyssä arvioidaan teholtaan, korkeudeltaan ja lukumäärältään hankkeessa tuulivoimaloiden enimmäisvaikutukset. Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiselostuksessa on syytä ottaa tarkasteluun esitettyä vaihtoehtoa VE 1 selkeästi pienempi hankevaihtoehto. Tällöin vaihtoehtojen välillä voidaan todellisesti tarkastella hankkeen toteuttamisen vaikutusten eroja. Yhteysviranomaisen toteaa, että mikäli arvioinnin aikana useampienkin uusien

hankevaihtoehtojen muodostaminen todetaan tarpeelliseksi, niiden mukaan ottaminen arviointiselostusvaiheessa on mahdollista. Arviointiohjelmassa esitettyjen hankevaihtoehtojen valintaa ja mahdollisia uusia vaihtoehtoja tulee perustella arviointiselostuksessa.

Arviointiohjelmassa voimajohdolle esitetään kahta eri reittivaihtoehtoa ja lisäksi vaihtoehdossa SVE2 tutkitaan kahta eri jännitettä (400 ja 110 kV). Yhteysviranomainen pitää erittäin kannatettavana arviointiohjelmassa esitettyä sähkönsiirron yhteistyömahdollisuuden tarkastelua yhdessä muiden seudun energiantuotantohankkeiden kanssa esimerkiksi mainitulla alaorsivarauksella.

Arviointiohjelmasta annetussa palautteessa tuotiin esille useita huomioita suunniteltujen tuulivoimaloiden tai muiden rakenteiden ja toimintojen sijoittumisesta arvokohteille tai määritellyn suojaetäisyyden sisäpuolelle. Yhteysviranomainen katsoo, että esitetyt rajoitteet tulee ottaa huomioon hankkeen voimaloiden ja muiden rakenteiden sijoittelun suunnittelussa, selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa. Esille nostettiin muun muassa hankkeen rakenteiden tai toiminnan sijoittuminen valtakunnallisesti arvokkaille geologisille muodostumille, muinaismuistokohteille, valtatie 4 suoja-alueelle, vedenhankintakäytössä olevan pohjavesialueen lähelle ja osayleiskaavaan merkitylle luo-alueelle.

Hankkeen käytöstä poisto

Yhteysviranomainen toteaa, että Suomessa ei ole voimassa erityislainsäädäntöä koskien tuulivoimalan purkamista. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa on tarpeen tuoda esiin purkamisen eri tahojen vastuut voimassa olevan lainsäädännön näkökulmasta (hankkeesta vastaava, maaomistaja, kunta, valtio). Arviointiohjelmassa on mainittu, että pääosa tuulivoimaloiden ja voimajohdon materiaaleista voidaan kierrättää. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa tulee esittää arvio tuulivoimaloiden ja niiden perustusten poistamisen yhteydessä muodostuvien materiaalien määristä ja myös arvio maisemointiin tarvittavien maa-ainesten määrästä. YVA-selostuksessa tulisi arvioida myös betoniperustusten poistamisesta aiheutuvia vaikutuksia. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että perustuksissa käytettävää betonia on tuulivoimaloiden käytöstä poiston jälkeen mahdollista hyödyntää maanrakentamisessa Valtioneuvoston asetusta 843/2017 (ns. MARA-asetusta) noudattaen.

4.3 Ympäristön nykytila ja arvioitavat ympäristövaikutukset

Ympäristön nykytila ja vaikutusalueen tunnistaminen

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiohjelmassa on kuvattu pääosin riittävästi todennäköisen vaikutusalueen ympäristön nykytilaa ja sen kehitystä. Joidenkin vaikutustyyppien osalta alueen nykytilaa on syytä selvittää lausunnossa myöhemmin ilmenevällä tavalla.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiohjelmassa on esitetty pääosin asianmukaisesti vaikutusalueen rajausta vaikutustyypeittäin. Yhteysviranomaisen katsoo, että luontoon kohdistuvia vaikutuksia tulee selvittää ja arvioida hankkeen koko vaikutusalueelta, vaikka se ulottuisi rakennuspaikkojen tai hankealueen rajauksen ulkopuolelle. Pesimälinnuston osalta liikehdintää tapahtuu pesimäalueen sisällä sekä pesimäalueiden ja ruokailualueiden välillä. Lisäksi muuttolinnustoon kohdistuvien vaikutusten arviointi on tarpeen toteuttaa laajemmin. Vaikutusalueen määrittelyssä tulee ottaa huomioon lajien ekologiset ominaisuudet sekä tuulivoimaloiden ja voimajohtojen vaikutusalueiden lisäksi mm. infrastruktuurin rakentamisen, maa-ainesten ottamisen sekä tuulivoimaloiden ja voimalinjan toiminnan aikaisten häiriövaikutusten vaikutusalue. Linnuston ja muun eläimistön osalta myös este- ja karkotusvaikutusmekanismi tulee tunnistaa arvioinneissa.

Maankäyttö, yhdyskuntarakenne ja liikenne

Honkamaan hankkeen arviointiohjelmassa on tunnistettu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä suunnittelua ohjaava maakuntakaavoitustilanne sekä alueelle osoitetut maakuntakaavamerkinnot. Suunnitteluala sijoittuu Länsi-Lapin maakuntakaava-alueelle (hyv. 26.11.2012). Maakuntakaavassa suunnitteluala on pääasiassa M-merkinnällä osoitettua maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, mutta suunnitteluala-alueelle on osoitettu myös runsaasti muita kaavamerkintöjä, jotka on lueteltu arviointiohjelmassa. Länsi-Lapin maakuntakaavassa on myös annettu useita koko kaava-alueen koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä, joista osa koskee myös tuulivoimarakentamista. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että yleisten suunnittelumääräysten lisäksi Länsi-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu tuulivoimarakentamista ohjaavia määräyksiä myös tuulivoima-alueiksi osoitetuille alueille.

Yhteysviranomaisen toteaa, että seudullisesti merkittävä tuulivoimarakentaminen tulee lähtökohtaisesti osoittaa maakuntakaavassa tuulivoimarakentamiselle osoitetuille alueille. Seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävät alueidenkäyttökysymykset tulee tutkia ja ratkaista maakuntakaavassa. Seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävä tuulivoima-alue voidaan kuitenkin osoittaa kuntakaavassa, mikäli maakunnassa ei ole voimassa kokonaisvaltaisesti tuulivoimaa käsittelevää maakuntakaavaa. Tällöin tulee seudullisella suunnittelulla varmistua, ettei maakuntakaavassa osoitetut tavoitteet ja päämäärät esty tai vaarannu.

Länsi-Lapin maakuntakaavassa on esitetty tuulivoimala-alueet (tv) ja tuulivoimatuotannon suunnitteluun soveltuvat alueet (tv1). Länsi-Lapin maakuntakaavan kaavaselostuksessa todetaan seudullisesti merkittäviksi tuulivoimala-alueiksi katsottavan ympäristöministeriön ohjeistuksen 4/2012 ”Tuulivoimarakentamisen suunnittelu” mukaisesti vähintään 8-10 tuulivoimalan kokonaisuudet. Ympäristöministeriö on päivittänyt ohjeistustaan ja vuonna 2016 julkaistun (5/2016, Tuulivoimarakentamisen suunnittelu) ohjeen mukaisesti maakuntakaavoituksen tehtävänä on tuulivoimarakentamisen kokonaisuuden ohjaaminen. Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden laajuutta ja sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa edellyttäen, että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu.

Kaavoituksen ja YVA-menettelyn edetessä tulee esittää riittävät perustelut Honkamaan tuulivoima-alueen sijoittamisesta arviointiohjelmassa esitetyllä sijainnilla. Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys on laadittu vuosina 2023–2024. Yhteysviranomainen huomauttaa, ettei selvitys ole oikeusvaikutteinen, eikä sen pohjalta ole päivitetty maakuntakaavaa. Selvitystä voi käyttää tausta-aineistona, mutta se ei korvaa hankekohtaista selvitystä.

Yhteysviranomainen toteaa, että tuulivoimahankkeiden suurimmat vaikutukset maankäyttöön ilmenevät tyypillisesti tuulivoimala-alueella. Välilliset vaikutukset, kuten meluvaikutukset, rajoittavat maankäyttöä laajemmin. Yhteysviranomainen katsoo, että valo- ja ilmakuvat sekä paikallisten maankäytön suunnittelijoiden haastattelut ovat hyviä aineistoja maankäyttöön liittyvien vaikutusten arvioinnissa. Erityisesti hankealueen läheiset kylät ja asutus tulee ottaa huomioon vaikutusten arvioinnissa.

Yhteysviranomainen katsoo, että maantieliikenteen nykytilannekuvaus ja kuvaus erikoiskuljetusreiteistä ovat riittäviä ja laadittava liikennevaikutusten arviointi on esitetty riittävällä tavalla ja laajuudella. Pääpaino maantieliikenteen vaikutusten arvioinnissa tulee olla ihmisten elinoloihin liittyvissä hankkeen rakentamisen aikaisissa liikenneturvallisuuteen ja liikenteen sujuvuuteen liittyvissä vaikutuksissa. Liikenneturvallisuuden tarkastelussa on hyvä huomioida myös kuljetusreitin todennäköinen risteäminen rautatien kanssa.

Hanke sijoittuu Kemi-Tornio lentokentän korkeusrajoitusalueelle ja yhteysviranomainen toteaa, että suunnitellulla maksimikorkeudellaan voimalat ylittävät rajoituksen. Yhteysviranomainen toteaa, että korkeusrajoitus on olemassa lentoaseman lentomenetelmien suojaamiseksi ja katsoo, että se tulee ottaa huomioon hankkeen suunnittelussa ja YVA-menettelyssä. Yhteysviranomainen katsoo, että tarvittaessa hankkeesta tulee esittää vaihtoehto, joka ei ylitä korkeusrajoitusalueen maksimikorkeutta.

Ihmisten terveys, elinolot ja viihtyvyys

Arviointiohjelman mukaan tuulivoimala-alueita lähimmistä kahdesta asuinrakennuksesta toinen on asumaton ja toinen palanut. Seuraavat lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat noin 1,8 km kilometrin etäisyydellä lähimmästä voimalasta Tervolan kunnan puolella. Tuulivoimala-alueella on arviointiohjelmassa esitetyn Maanmittauslaitoksen tiedon mukaan neljä lomarakennusta, joista kaksi on luvitettu. Yhteysviranomainen muistuttaa, että asuin- ja lomarakennuksiin tulee arviointeja laadittaessa suhtautua niiden voimassa olevien käyttötarkoitusten edellyttämällä tavalla.

Lähin lomarakennus tuulivoimala-alueen ulkopuolella on noin 1,9 kilometrin etäisyydellä suunnitelluista voimaloista Tervolan puolella. Yhteensä alle kahden kilometrin etäisyydellä alustavista tuulivoimaloista on 12 asuinrakennusta ja kolme lomarakennusta. Viiden kilometrin etäisyydelle sijoittuu 392 vakituista ja 170 loma-asuntoa.

Yhteysviranomainen toteaa, että hankkeen maisemallisella lähivaikutusalueella (2–8 km) on huomattava määrä vakituista ja loma-asutusta. Yhteysviranomainen muistuttaa, että Keminmaan ja Tervolan kunnilla on periaatepäätös tuulivoimaloiden sijoittamisesta yli

kahden kilometrin eräisyydelle asuinrakennuksista, mitä yhteysviranomaisen myös pitää suositeltavana tuulivoimasuunnittelun periaatteena.

Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutuksia ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen arvioidessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tuulivoimala-aluetta lähimpiin asuinkiinteistöihin sekä lähimpiin asutuskeskittymiin kuten Viitakoskeen, Kemijokivarren asutukseen Keminmaalla ja Tervolassa sekä Tornion Könölään ja Korpijärveen kohdistuviin vaikutuksiin sekä esittää realistisia lieventämiskeinoja. Yhteysviranomaisen toteaa, että Kemijokivarren asutus jää Honkamaan sekä Kotapalon tai Vitsakankaan hankealueiden väliin ja Korpikylän asutus Honkamaan sekä Kuoringin ja Vinsanmaan hankkeiden väliin, jolloin niihin voi kohdistua niin sanottu saartovaikutus eli tuulivoimaloita on useissa ilmansuunnissa. Yhteysviranomaisen pitää saartovaikutusta merkittävänä yhteisvaikutuksena ja edellyttää sen arviointia ja haitallisten vaikutusten välttämisen selvittämistä. Alueen asutuksen maaseutumaisuus ja luonnonympäristön keskeinen asema asutuksen yhteydessä lisäävät asukkaiden herkkyyttä tuulivoimarakentamisen aiheuttamalle muutokselle.

Arviointiohjelman mukaan tiedote asukaskyselystä postitetaan kolmen kilometrin säteelle hankealueesta. Yhteysviranomaisen pitää jakelua varsin suppeana ja suosittelee vähintään viiden tai jopa kymmenen kilometrin säteellä kyselyn postittamista, jotta aineisto arvioinneille on riittävä. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä lisänä suunniteltua Internet-pohjaista kyselyä, sillä se mahdollistaa laajemman joukon vastaamisen ja voi tavoittaa myös kauempana asuvia maanomistajia. Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiohjelmassa esitetty asukaskysely on myös terveydensuojelun näkökulmasta tärkeä väline koettujen vaikutusten tunnistamisessa. Yhteysviranomaisen katsoo, että asukaskyselyn tuloksia tulee tulkita yhdessä terveydensuojellisen toteuttamiskelpoisuusarvion kanssa.

Arviointiohjelman mukaan tuulivoimala-alueella on yksi ja mahdollisella vaikutusalueella useita virkistyskäyttökohteita. Voimajohtovaihtoehdot risteävät ja sivuavat ulkoilureittiä. Annetuissa mielipiteissä tuotiin esille hankealueen merkitystä virkistyskäytön kannalta, joten aihetta on syytä selvittää asukaskyselyssä. Yhteysviranomaisen tuo esille, että luonnonympäristön merkitys korostuu etenkin haja-asutusalueella, missä ympäristö on pääosin luonnonympäristöä, joka liittyy myös maisemakokemukseen. Virkistyskäyttö voi käyttötavan mukaan olla korostuneen herkkä luonnonympäristön muutokselle, mikä tulee ottaa huomioon.

Arviointiohjelmassa ei ole tunnistettu vaikutusten arvioinnin tarvetta metsästykseseen. Yhteysviranomaisen toteaa, että metsästys on tärkeä osa lappilaista elämänmuotoa ja alueen tärkeä merkitys metsästykselle virkistyskäyttömuotona nousi esille myös annetussa palautteessa. Yhteysviranomaisen katsoo, että esimerkiksi metsästyssseurojen haastattelu on hyödyllinen nykytilatietojen koonti vaikutusten arvioinnin kannalta ja edistää hankkeen suunnitteluun osallistumista.

Yhteysviranomaisen katsoo annettujen mielipiteiden perusteella, että myös matkailuun kohdistuvia vaikutuksia alueelle suuntautuvan matkailutoiminnan toimintaedellytysten

kautta tulee selvittää ja arvioida esimerkiksi matkailuyrittäjille suunnatun kyselyn perusteella.

Yhteysviranomaisen toteaa, että vaikutukset elinkeinoihin eivät ole suoraan YVA-laissa tarkoitettuja ympäristövaikutuksia. Vaikutukset elinkeinorakenteeseen voidaan huomioida lähinnä siinä tapauksessa, että sen muutos vaikuttaa väestötasolla alueen elinolosuhteisiin.

Yhteysviranomaisen katsoo, että liikenteen lisääntymisen aiheuttamat vaikutukset tulee myös sisällyttää ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen kohdistuvien vaikutusten arviointiin huomioiden liikenneturvallisuus.

Melu

Melumallinnus aiotaan laatia noudattaen ympäristöministeriön opasta ”Tuulivoimaloiden melun mallintaminen” (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2014). Yhteysviranomaisen toteaa, että melumallinnuksessa käytetyn tuulivoimalan lähtötiedot tulee esittää selkeästi terssikaistoittain ja mallinnuksessa käytetyt laskenta-asetukset tulee esittää meluraportissa selkeästi. Mikäli tuulivoimalan lavoissa huomioidaan hammastus (serrated blades), tai muita päästön lieventämiskeinoja, tulee tämä esittää lähtötiedoissa. Mikäli mallinnusta ei voida tehdä ohjeen mukaisesti maksimivoimaloilla, tulee mallinnukseen liittyvät epävarmuudet tuoda selkeästi esille arviointiselostuksessa.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiselostuksessa tulee esittää taulukko asuinrakennuksista ja muista mahdollisista häiriintyvistä kohteista (reseptoreista) sekä niihin mallinnettu meluarvo. Palautteen perusteella hankkeen vaikutusalueella on useita rakennuksia, joita ei ole luvitettu ja arviointiohjelman mukaan ainakin osaan alueen rakennuksista suunniteltaisiin käyttötarkoituksen muutosta. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että arviointimenettelyn aikana melumallinnukset tulee toteuttaa siten, että häiriintyvät kohteet huomioidaan niiden voimassa olevien käyttötarkoitusten mukaisesti.

Melumallinnuksen tuloksena on syytä esittää hankkeen vaihtoehdot erikseen ja lisäksi tarkastella melun muodostumista huomioiden potentiaaliset yhteismelutasot samalla vaikutusalueella vireillä ja suunnittelutilanteessaan jo pidemmällä olevien tuulipuistohankkeiden kanssa. Samoin on syytä huomioida muut melua tuottavat toiminnot, kuten radat ja tiet. Pienitaajuisen melun mallinnuksessa loma-asumiseen tarkoitettujen rakennusten (reseptoripiste) osalta julkisivun ääneneristävyytenä tulee käyttää ns. anojanssi projektin (TuAMK 2019) mukaisia tilastollisia ääneneristävyyssarvoja loma-asunnoille.

Yhteysviranomaisen toteaa, että tuulivoimarakentamisen meluvaikutusten minimoimiseksi on olennaista sijoittaa tuulivoimalat riittävän etäälle asutuksesta ja muista meluvaikutuksille herkistä kohteista. Hanke on lähtökohtaisesti suunniteltava valtioneuvoston melun ohjearvot huomioiden siten, ettei naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta räsytystä tai kohtuuttomia melu- tai välkevaikutuksia pääse syntymään. Mikäli tällaisia aiheutuu, vaatii hanke voimalapaikkakohtaisesti ympäristönsuojelulain 27.2 §:n kohdan 3 mukaisen ympäristöluvan.

Yhteysviranomainen lisää, että tuulivoimaloiden aiheuttama melu, mukaan lukien matalataajuinen melu, on terveydensuojelun lisäksi sosiaalisten vaikutusten näkökulmasta keskeinen arvioitava tekijä. Asuinviihtyvyyden kannalta on olennaista, että melun arviointi ei rajoitu yksinomaan ohje- tai raja-arvojen tarkasteluun, vaan huomioi elinympäristön viihtyisyyden ja siihen liittyvän pitkäaikaisen äänimaiseman muutoksen. Matalataajuisen melun osalta vaikutusten arviointitarve on ohjelmassa tunnistettu, ja yhteysviranomainen katsoo, että sen merkitys korostuu erityisesti tilanteissa, joissa asutus altistuu useiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksille eri ilmansuunnista.

Välke

Yhteysviranomainen huomauttaa, että arviointiselostuksessa tulee esittää lukuarvoina ne vertailuarvot, joihin välkeselvityksessä saatuja tuloksia peilataan. Arviointiselostuksessa tulee myös selkeästi esittää millaisella voimalalla ja voimaloiden sijainnilla välkevaikutus on mallinnettu. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa välkemallinnuksen tulokset tulee esittää sekä karttamuodossa että taulukkomuodossa riittävässä määrässä laskentapisteitä, joita on sijoitettu häiriintyviin kohteisiin asuin- ja lomarakennuksille tuulivoimala-alueella ja vaikutusalueella. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa tulee esittää hankealueen ja vaikutusalueen asuin- ja lomarakennuksiin kohdistuvan välkevaikutuksen ajankohta ja kesto, vaikka välkkeen kesto alittaisi vertailuarvoina käytettävät ohjearvot.

Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiohjelmassa on yleisesti tunnistettu ne lähialueen tuulivoimahankkeet, joista yhteisvaikutuksia voi aiheutua. Välkevaikutusten osalta ei ole kuitenkaan yksilöity niitä hankkeita, joista välkkeen yhteisvaikutuksia voi mahdollisesti aiheutua. Yhteysviranomainen katsoo, että Honkamaan tuulivoimahankkeen lähialueella välkettä voimistavaa vaikutusta voi aiheutua lähinnä yhteisvaikutuksesta Kuorinki-Vinsanmaan tuulivoimahankkeen kanssa, mutta myös Honkamaan ja Kotapalon hankkeen aiheuttamaa yhteisvaikutusta voi olla syytä tarkastella.

Varjon välke on arviointiohjelmassa tunnistettu terveydensuojelullisesti merkitykselliseksi häiriötekijäksi. Yhteysviranomainen toteaa, että välke ei tyypillisesti muodosta suoranaista terveyshaittaa, mutta se voi heikentää elinympäristön viihtyisyyttä ja koettua terveellisyyttä, erityisesti pitkäaikaisessa altistuksessa.

Aineellinen omaisuus

Annetuissa mielipiteissä on esitetty huoli hankkeen vaikutuksista asuin- ja lomarakennusten ja kiinteistöjen käytettävyyteen ja arvoon. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa tulee yleispiirteisellä tasolla tunnistaa muutokset vaikutusalueen kiinteistöjen hyödyntämiseen ja käyttöön. Vaikutukset kiinteistöjen tai muun kiinteän omaisuuden arvoon eivät kuulu yksistään arviointimenettelyssä tarkasteltaviin vaikutustyyppeihin, mutta ne ovat osa sosiaalisten vaikutusten muodostumista niiden aiheuttaman huolen näkökulmasta.

Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö

Yhteysviranomainen katsoo, että tuulivoimahanke sijoittuu maisemallisesti herkälle alueelle. Arviointiohjelmassa tuulivoimapuiston vaikutusalueelle sijoittuvat arvokkaiksi luokitellut maisema-alueet sekä rakennetun kulttuuriympäristön kohteet on pääosin tunnistettu. Yhteysviranomainen pyytää kuitenkin tarkentamaan nykytilan kuvausta arviointiselostukseen ottaen huomioon Tornionlaakson museon esittämät korjaukset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien arvokohteiden esittämisen puutteista. Arviointiohjelman mukaan maisemavaikutusten arviointi tullaan tekemään viimeisimmän oppaan mukaisesti (Ympäristöministeriö 2024: Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa), mitä yhteysviranomainen pitää asianmukaisena. Tornionlaakson museo toi esille, että kyseisen oppaan mukaan YVA-menettelyssä tulisi huomioida myös paikallisesti arvokkaat kohteet eli alueen yleiskaavojen rakennettua kulttuuriympäristöä koskevat kaavamerkinnot ja määräykset, joita ei ole huomioitu. Museon näkemyksen mukaan kulttuuriperintöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulisi historiallisesti arvokkaaseen ympäristöön ja maisemaan kohdistuvien visuaalisten ja fyysisten vaikutusten lisäksi huomioida maiseman historiallinen tunnelma ja luonne. Yhteysviranomainen pyytää ottamaan edellä esitetyn huomioon nykytilan kuvauksen täydentämisessä ja vaikutusten arvioinnissa.

Museovirasto katsoi, että vaikutusten arvioinnin tulee sisältää tuulivoimaloiden näkyvyydestä Alatornion kirkon UNESCO maailmanperintökohteeseen, joka on osa Struven ketjua. Yhteysviranomainen yhtyy näkemykseen. Ruotsin museoviranomainen edellytti Struven ketjun Perävaaran maailmanperintökohteen lisäämistä tarkasteluun ja erityistä HIA-arviointia Struven ketjun kokonaisuuteen liittyen. Yhteysviranomainen katsoo, että HIA-arvioinnin tarpeellisuudesta tulee neuvotella Ruotsin museoviranomaisen kanssa YVA-menettelyssä tehtävien selvitysten, kuten näkymäalueanalyysin pohjalta.

Vaikutusten havainnollistamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Laadittavien havainnekuvien määrää tai sijaintia ei ole mainittu arviointiohjelmassa.

Yhteysviranomainen pyytää kiinnittämään huomioita havainnekuvien tarkastelupisteiden sijoittumisen laatuun, jotta maisemavaikutuksista saadaan mahdollisimman realistinen kuva. Havainnekuvilla tulisi ilmentää näkymiä arvokkaille kohteille, mutta myös yleisesti maisemarakenteen muutosta. Yhteysviranomainen katsoo, että kuvapaikkojen tulee olla eri etäisyydellä sijaitsevista kohteista ja maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteiden lisäksi tulee esittää havainnekuvia arkimaiseman kohteista sekä Ruotsin puolelta. Lausuntopalautteessa nousivat esimerkiksi esille Kivaloiden alue, matkailuyritysten toimipaikat, Alatornion kirkko, Kemijoki, Kemijokivarren tieosuudet sekä asukkaiden pihapiirit. Havainnekuvia voi laatia panoraamasovitteina, mutta kuvia tulee laatia myös ihmissilmän näkymää esittävinä. Yhteysviranomainen katsoo, että havainnekuvapaikat tulee arviointiselostuksessa esittää kartalla yhdessä näkymäalueanalyysin tuloksen kanssa.

Yleisesti ottaen havainnekuvia on hyvä laatia erityyppisistä kohteista, eri vuodenaikoina ja vuorokaudenaikoina, etenkin ajalta, jolloin kasvusto ei peitä voimaloiden näkymistä, sekä eri etäisyyksiltä. Yhteysviranomainen korostaa, että vaikutusarvioinnin ei tule nojata

ainoastaan kesäaikaisiin näkymiin. Havainnekuvien valinnassa tulee turvallisten kuvausolosuhteiden ohella ottaa huomioon alueen luonto- ja kulttuuriympäristöä käyttävien ja hyödyntävien ihmisten näkökulmasta merkityksellisiä ja siten arkisiakin näkymiä. Vaikutusarvioinnissa tulee tunnistaa Lapin leveysasteiden valo- ja lumiolosuhteet, mukaan lukien talvinen hämäräaika ja auringon matala asema kesän yöttömän yön aikana ja ilta- ja aamuaurion aikana eri vuodenaikoina, mikä vaikuttaa visuaaliseen näkymään erityisillä tavoilla. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että lumipeitteisen ja lumettoman ajan näkyyvydet poikkeavat huomattavasti toisistaan ja että talven ja kevään valo-olosuhteet voivat merkittävästi vaikuttaa siihen, miten tuulivoimalat näkyvät.

Yhteysviranomaisen katsoo, että maisemaan sekä rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulee keskittyä kyliin ja asutuskeskittyymiin, maisemallisesti tai kulttuuriympäristöltään arvokkaisiin alueisiin sekä virkistyskäytön ja arkipäiväisen elinympäristön kannalta merkityksellisiin kohteisiin. Yhteysviranomaisen korostaa myös arkimaisemaan kohdistuvien vaikutusten arvioinnin merkitystä hankkeen lähivaikutusalueella, esimerkiksi ottaen huomioon Kemijokivarren avoimet maisematilat tai muut suunnitellussa maastotarkastelussa ilmenevät avoimet maisematilat sekä katselusuunta asutuksesta (esim. näkymä Kemijoen itäpuolelta). Arviointiselostuksessa tulee esittää, miten virkistyskäytön ja arkiympäristön kannalta merkityksellisiä kohteita on selvitetty ja miten niihin kohdistuvia muutoksia on arvioitu. Kulttuuriympäristöön kohdistuvilla vaikutuksilla on vuorovaikutussuhteita ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Tarkka kuvaus tukee näihin ympäristötekijöihin kohdistuvien vaikutusten arviointia.

Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikka tuulivoimarakentamisessa maisemavaikutusten lieventämismahdollisuudet ovat rajalliset, tulee maisemavaikutusten arvioinnissa selvittää mahdollisuus vaikutusten lieventämiseen ja kiinnittää erityistä huomiota arvokkaille maisema-alueille sekä rakennetun kulttuuriympäristön kohteille kohdistuviin maisemavaikutuksiin. Hankealueen välittömälle vaikutusalueelle, vain 80 metrin etäisyydelle, sijoittuu maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Kemijokivarren vanha asutus ja lähelle myös maakuntakaavassa osoitettu Kemijoen jokivarsiasutus ja kirkkomaisemat. Maisemavaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon erityisesti Kemijokivarren maakunnallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja maisema-alueet sekä tarkastella realistisia lievennyskeinoja todennäköisesti merkittävälle maiseman muutoksille vaikutuskohteiden herkkyyden huomioiden.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Yhteysviranomaisen toteaa, että Tornionlaakson museo ottaa kantaa arkeologisen selvityksen riittävyteen. Museoon tulee olla hyvissä ajoin yhteydessä arkeologisen selvityksen valmistuttua, jotta se voi tarkistaa inventoinnin riittävyden ennen arviointiselostuksen toimittamista yhteysviranomaiselle. Tornionlaakson museo totesi myös, että voimaloita on suunniteltu mahdollisesti muinaismuistokohteiden alueelle ja että muinaismuistolain (295/1963) mukaan kiinteisiin muinaisjäännöksiin ei voi kajota ilman Museoviraston antamaa lupaa. Yhteysviranomaisen yhtyy Tornionlaakson museon

lausuntoon muun muassa arkeologisen kulttuuriperinnön inventoinnin ajoituksen osalta ja pyytää ottamaan lausunnon huomioon selvityksessä, arvioinnissa ja merkittävien vaikutusten ehkäisykeinojen suunnittelussa.

Luontoarvot

Kasvillisuus ja luontotyytit

Arviointiohjelman nykytilankuvauksen mukaan alueella on runsaasti ojitettua suota. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että hankealueella ja vaikutusalueella on myös paljon ojittamattomia suoalueita, joille rakentamista on syytä välttää. Yhteysviranomaisen katsoo, että maastoinventointeihin suunniteltu neljä maastotyöpäivää on varsin vähäinen alueen kartoittamiseen asianmukaista vaikutustenarviointia varten. Yhteysviranomaisen painottaa, että selvitysten on syytä kattaa hankkeen vaikutusalueella sijaitsevien arvokkaiden kohteiden tunnistaminen ja niiden arvoluokan määrittely siten, että hankesuunnittelulle on jatkossa tiedossa rajoittavat ja huomioitavat kohteet. Lisäksi yhteysviranomaisen huomauttaa, että metsäsuunnittelun myötä tiedossa olevien metsälain 10 §:n kohteiden tarkempi luontotyyppi tulee maastossa tunnistaa, jotta kohteiden arvo ja herkkyys muutokselle voidaan arvioinneissa määritellä.

Arviointiohjelman mukaan tuulivoimala-alueella on dolomiittikallioita, joiden alueelle on osoitettu tuulivoimaloita. Kasvillisuus- ja luontotyyppi-inventointien osalta yhteysviranomaisen muistuttaa, että hankealue sijoittuu Lapin kolmion (3 c) kasvillisuusvyöhykkeelle, jolla on paikoin vahva kalkkivaikutus ja sen mukaisesti vaateliaampaa lajistoa, joista osa on uhanalaisia, rauhoitettuja ja/tai luontodirektiivin liitteen IV (b) mukaisia lajeja. Lisäksi alueella on suuri potentiaali arvokkaammille suoluontotyypeille sekä lähteisyydelle. Luontotyyppi-inventoinneissa on syytä huomioida myös luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisten kalkkikallioiden ja 65 §:n serpentiiniluontotyyppien esiintymisen mahdollisuus. Yhteysviranomaisen katsoo, että erityisosaamista vaativien luontotyyppien, kuten huurresammallahteiden, lettojen, kalkkikallioiden ja serpentiiniluontotyyppien osalta luontoselvityksiin käytettävä osaaminen ja maastaselvitysresurssien riittävyys on syytä varmistaa ja lisäresurssin tarpeeseen varautua. Yhteysviranomaisen tuo esille myös direktiivilajien (IV b) osalta kartoitusajankohtien huomioon ottamisen tärkeyden. Esimerkiksi neidonkenkää tulee kartoittaa aikaisin keväällä sen kukinta-aikana.

Yhteysviranomaisen ohjeistaa luontokohteiden arvoluokan määrittelyssä käyttämään päivitettyä Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi -opasta (ns. LUOPAS-opas, Mäkelä & Salo 2024), jolloin vaikutuksen merkittävyys tulee määriteltä luontokohteen tai lajiesiintymän herkkyys tunnistaa. Luontotyyppien arvoluokkaa määriteltäessä on katsottava sen valtakunnallista uhanalaisluokkaa sekä verrata sitä hankkeen sijainnin mukaisesti Pohjois-Suomen uhanalaisluokitukseen, mikäli kohteen arvo alueellisesti tarkastellen on valtakunnallista arvoa korkeampi.

Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiohjelmassa kasvillisuuteen ja luontokohteisiin aiheutuvat vaikutusmekanismit on tunnistettu varsin yleisellä tasolla. Vaikutuksia on syytä

tarkastella myös hydrologisten muutosten kautta, etenkin arvokkaiden pienvesi- ja suoluontokohteiden osalta. Tarkastelussa on otettava huomioon kohteen herkkyyden lisäksi suunniteltujen rakenteiden ja rakentamistoimien sijoittuminen ja etäisyys suhteessa arvokohteisiin.

Linnusto

Arviointiohjelman mukaan hankealueella tullaan tekemään pesimälinnustoselvityksen lisäksi lajiryhmäspesifisiä selvityksiä, joihin kuuluvat metsäkanalintujen soidinpaikkakartoitus, pöllökuuntelut ja päiväpetolintutarkkailut. Yhteysviranomaisen korostaa, että myös arviointimenettelyssä tarkasteltavilta sähkönsiirtoreiteiltä tulee olla riittävät tiedot linnustollisista arvoista, joten lajiryhmäspesifisiä selvityksiä on syytä laajentaa koko hankkeen selvitysalueelle.

Yhteysviranomaisen korostaa, että linnustoselvityksiä on syytä painottaa etenkin hankealueelle ja sen välittömälle vaikutusalueelle sijoittuville avosoille. Elinympäristön perusteella arvokkaammat alueet tulisi kartoittaa toistettuna, jotta on mahdollista tehdä tulkintaa huomionarvoisten lajien pesimävarmuuksista. Vain yhden käyntikerran inventointi jättää epävarmuutta etenkin sensitiivisten lajien pesäpaikkojen paikantamiseen ja pesinnän varmistamiseen. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että selvitysten kohdentamisessa ei tule kuitenkaan laiminlyödä ennalta arvioiden linnustollisesti tavanomaisempien elinympäristöjen inventointia.

Päiväpetolintuselvitysten osalta yhteysviranomaisen katsoo suunnitellun työmäärän viisi maastopäivää olevan varsin vähäinen ja tuo esille, että ajantasaisin ohje päiväpetolintuseurantaan on Luomuksen "Petolintujen seurantaohjeet" (2011). Luotettavan vaikutusarvioinnin aineisto muodostuu päiväpetolintujen riittävästä ja asianmukaisesta tarkkailusta sekä pesien etsimisestä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää toistuvasti samaa pesää käyttävien lintulajien pesäpaikkojen paikantamiseen. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että asianmukainen nykytilakuvaus kattaa hankkeen sijainnin tarkastelun suhteessa tiedossa oleviin maakotkareviireihin. Tämä on hyvä tuoda esille arviointiselostusvaiheessa merkittävien vaikutusten muodostumisen poissulkemisen kannalta.

Yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeen jatkovaiheissa petolintujen pesäpaikat ja reviirit tulee ottaa huomioon luonnonsuojelulain 70 §:n vastaisten toimien asianmukaiseksi lieventämiseksi. Yhteysviranomaisen korostaa, että luonnonsuojelulain (9/2023) 70 § 3 momentin mukaan pesäpaikkauskollisten lajien pesän vahingoittaminen on kiellettyä myös lisääntymiskauden ulkopuolella, mikäli kyse on eläimen tekemästä pesästä, jota se käyttää toistuvasti. Luonnonsuojelulain 70 § 5 momentin mukaan uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettua uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisessa ja käytössä tapahtuvaa rauhoitetun lajin yksilön tappamista tai häiritsemistä ei pidetä tahallisenä, jos rakentamisen ja toiminnan aikana on lieventävin toimenpitein asianmukaisesti pyritty estämään rauhoitetun lajin yksilöiden kuolema ja niihin kohdistuvat häiriöt. Tärkeimmät ja tehokkaimmat lievennyskeinot ovat

tuulivoimaloiden sijoittaminen riittävän etäälle tunnetuista suurten petolintujen pesäpaikoista ja reviireistä, voimaloiden aiheuttamasta äänestä, välkkeestä tai melusta haittaa kärsivien lajien lisääntymispaikoista sekä rakentamisen sijoittaminen ajallisesti lisääntymisajan ulkopuolelle.

Paikallisten päiväpetolintujen kohdalla on laadittava asianmukainen törmäysmallinnus. Uhanalaisten petolintujen osalta tulee laatia julkisuuslaki huomioiden erillinen raportti viranomaiskäyttöön.

Yhteysviranomaisen painottaa, että muutonseuranta tulee pyrkiä kohdentamaan muuton kannalta merkittävimpiin päiviin. Muutonseurannan raportoinnissa tulee esittää tarkat tiedot selvityspäivistä sekä niiden olosuhteista. Etenkin muuttolinnustoon ja tunnistettuun muuttoväylään kohdennettavissa vaikutusarvioinneissa on hyvä hyödyntää aineistona laaja-alaisesti myös muiden tuulivoimahankkeiden (toteutuneet tai vireillä) linnustoselvitysten tietoja. Vaikutusarvioinnissa tulee erityisesti huomioida laaja-alaisesti Kemijokivarren sekä Meri-Lapin lukuisten rakennettujen, hyväksytyjen ja mahdollisuuksien mukaan myös vireillä olevien tuulivoimahankkeiden aiheuttamat yhteisvaikutukset (ml. sähkönsiirto) muuttolinnustoon. Useissa lausunnoissa ja mielipiteissä esiintyi huoli Kemijokivarren tuulivoimatuotannon suuren hankemäärän ja keskittymän vaikutukset muuttoväylään.

Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit ja muut eläinlajit

Luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n mukaan luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainitut eläinlajit ovat tiukkaa suojelua edellyttäviä, ja niihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Yhteysviranomaisen toteaa yleistasolla, että tästä syystä kaikki levinneisyytensä puolesta hankealueen ja sähkönsiirtoreittien vaikutusalueella mahdollisesti esiintyvien luontodirektiivin liitteen IV(a) lajit tulee arvioida vähintään asiantuntija-arviona. Niiden lajien osalta, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin saattaa kohdistua heikentäviä vaikutuksia, on hankittava maastaselvityksin riittävän luotettava taustatieto vaikutustenarviointia varten.

Yhteysviranomaisen toteaa hankkeen vaikutusalueella olevien virtavesien potentiaalin euroopanmajavan esiintymiselle. Tämä tulee huomioida arviointien aineistojen riittävydessä. Jatkossa tulee olla varmuus, ettei hanke heikennä luontodirektiivin liitteen IV (a) lisääntymis- ja levähdysalueita luonnonsuojelulain 78.3 § vastaisten vaikutusten välttämiseksi. Mahdollinen tarve edellä mainitusta luonnonsuojelulain mukaisesta kiellosta poikkeamiseen on tunnistettava ja tuoda esille lajikohtaisesti arviointiselostuksessa.

Arviointiohjelman viranomaisliitteessä on esitetty inventoitavan luhtakultasiiven esiintymiä ja yhteysviranomaisen toteaa tämän tärkeäksi, sillä laji lukeutuu luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeihin ja on luonnonsuojelulla erityisesti suojeltu laji. Esitettyjen maastaselvitysmenetelmien lisäksi yhteysviranomaisen tuo esille tarpeen huomioida inventoinneissa tienpientareiden lisäksi muut matalakasvuiset ja niittymäiset alueet hankkeen tulevien rakentamistoimien vaikutusalueella.

Hankkeen YVA-lain 8 §:n mukaisessa ennakkoneuvottelussa ohjaava viranomainen totesi lepakkoselvitysten tarpeellisuuden. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiohjelmassa esitetty pohjoinen sijainti ei ole riittävä peruste lepakoiden kartoittamatta jättämiselle. Kuten arviointiohjelmassakin on nostettu esiin, on olemassa mahdollisuus, että alueella sijaitsee lepakoiden lisääntymis- ja levähdysalueita, joten yhteysviranomainen katsoo asianmukaisen lepakkoselvityksen olevan tarpeellinen, jotta luonnonsuojelulain vastaiset vaikutukset voidaan poissulkea.

Hankealue ympäristöineen on kaikkien neljän suurpetolajin potentiaalista esiintymisaluetta. Yhteysviranomainen toteaa, että etenkin luontodirektiivin liitteen IV (a) mukaisiin lajeihin kuuluvien ilveksen ja karhun osalta on syytä tarkastella hankkeen vaikutuksia suhteessa luonnonsuojelulain 78 §:n säännöksiin. Suurpetojen osalta yhteysviranomainen suosittelee hyödyntämään muiden selvitysten ohella Luonnonvarakeskuksen viimeisimpiä virallisia lajikohtaisia kanta-arvioita, avointa paikkatietopalvelua sekä muita mahdollisesti saatavilla olevia aineistoja, kuten metsästysseurojen haastatteluja, laajemmin hankkeen vaikutusalueelta.

Suojelualueet

Tuulivoimala-alueella sijaitsee Metsähallituksen Luontopalveluiden hallinnassa oleva luonnonsuojelutarkoituksiin varattu valtionmaan kiinteistö (METSO-ohjelma, kiinteistönro 241-403-7-53), jonka alueelle on suunniteltu sijoitettavan voimajohdon molemmat vaihtoehdot. Metsähallituksen Luontopalveluiden YVA-lain 8 §:n mukaiseen ennakkoneuvotteluun toimittaman tiedon mukaan alue on mukana Länsi-Lapin säädösvalmisteluprosessissa, jossa siitä tullaan muodostamaan luonnonsuojelulain mukainen Honkamaan luonnonsuojelualue. Metsähallitus katsoi, että hankkeen suunnittelussa sähkönsiirto ja tuulivoimarakenteet tulee sijoittaa niin kauas suojelualueesta, ettei sen suojeluarvoja vaaranneta. Yhteysviranomainen kehottaa ottamaan huomioon suojelualueen ja suunnittelemaan hankkeen siten, ettei sen suojeluarvoja heikennetä.

Yhteysviranomainen toteaa, että suunnitellulla tuulivoimala-alueella sijaitsee kaksi yksityistä suojelualuetta (YSA) ja hankkeen mahdollisella vaikutusalueella useita muita luonnonsuojelualueita. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen vaikutukset tulee tunnistaa suhteessa suojelualueiden suojeluperusteisiin ja tarvittaessa kuvata keinot haitallisten vaikutusten välttämiseen ja vähentämiseen.

Ekologiset yhteydet

Yhteysviranomainen suosittelee tarkastelemaan ekologisia yhteyksiä omana osuutenaan eikä pelkästään osana eläimistöön kohdistuvia vaikutuksia, ja korostaa ekologisten yhteyksien olevan tärkeitä suojelualueiden ja etenkin Natura 2000 -verkoston välisiä yhteyksiä. Hankkeesta aiheutuvan elinympäristöjen pirstoutumisen ja ekologisiin yhteyksiin kohdistuvien muutosten vaikutuksia tulee arvioida suojelullisesti keskeisten lajien, kuten luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien, lisäksi myös suhteessa muuhun eläimistöön. Arvioinnissa on syytä tarkastella laaja-alaisesti myös muiden seudun

energiantuotantohankkeiden ja niiden sähkönsiirtoreittien aiheuttamat mahdolliset yhteisvaikutukset. Useissa lausunnoissa ja muun muassa Lapin luonnonsuojelupiirin ja Xenus ry:n mielipiteessä korostui huoli runsaan hankemäärän vaikutuksista ekologiin yhteyksiin ja eläimistön liikkumiseen.

Maa- ja kallioperä

Yhteysviranomaisen toteaa, että hankealueen nykytilan kuvauksessa on esitetty saatavilla olevat tiedot maa- ja kallioperästä sekä happamien sulfaattimaiden esiintymispotentiaalista. Lisäksi tuulivoiman tuotantoalueella sijaitsevat Honkamaan (MOR-Y13-025) ja Himokummun (MOR-Y13-021) valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat ja Kallioviita-Kallioahon (KAO120011) valtakunnallisesti arvokas kallioalue sekä sähkönsiirtoreiteillä SVE1 ja SVE2 sijaitseva Korkiamaan (MOR-Y13-022) valtakunnallisesti arvokas moreenimuodostuma on tunnistettu ja esitetty kohteiden kuvaukset. Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiohjelmassa on esitetty hankealueen nykytilan kuvaus riittävällä tarkkuudella sekä tunnistettu hankkeesta maa- ja kallioperään kohdistuvia keskeisiä vaikutuksia riittävällä tavalla.

Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota siihen, että voimalapaikat 16 ja 17 sijoittuvat Honkamaan drumliinin alueelle ja voimalapaikka 20 sijoittuu Kallioviita-Kallioahon valtakunnallisesti arvokkaalle kallioalueelle. Lisäksi sähkönsiirtoreitit SVE1 ja SVE2 sijoittuvat Korkiamaan valtakunnallisesti arvokkaan moreenimuodostuman länsiosaan noin 760 m matkalla. Yhteysviranomaisen katsoo, että voimaloita ei lähtökohtaisesti tule sijoittaa valtakunnallisesti arvokkaille geologisille kohteille, sillä vaikutuksia kohdistuu sekä muodostumien geologiin että maisemallisiin arvoihin. Kallioviita-Kallioahon kallioalueen osalta vaikutuksia voi kohdistua myös alueen kalkinsuosijalajistoon. Yhteysviranomaisen korostaa, että kyseiset geologiset kohteet ovat melko pienialaisia, jolloin muodostumiin kohdistuvat vaikutuksetkin ovat merkittäviä. On myös syytä ottaa huomioon, että Kallioviita-Kallioahon alueella esiintyy harvinaisia stromatoliittirakenteita.

Yhteysviranomaisen katsoo, että valtakunnallisesti arvokkaat geologiset kohteet tulee ottaa huomioon vaihtoehtotarkastelussa ja esittää vaihtoehto, jossa voimalapaikkoja ei ole sijoitettu edellä mainituille kohteille. Yhteysviranomaisen katsoo, että myös sähkönsiirtoreitin vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaaseen moreenimuodostumaan tulee arvioida, ja että keskeisin lieventämistoimenpide sähkönsiirron osalta on pylvässijoittelun huolellinen suunnittelu.

Arviointiohjelmassa on tunnistettu, että hankealueella voi esiintyä happamia sulfaattimaita ja Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) happamien sulfaattimaiden esiintymispotentiaalia kuvaavan paikkatietoaineiston mukaan sekä tuulivoimala-alueella että sähkönsiirtoreittien varrella on alueita, joilla happamien sulfaattimaiden esiintymispotentiaali on kohtalainen tai suuri. Arviointiohjelman mukaan happamien sulfaattimaiden esiintymistä tuulivoimala-alueella ja sähkönsiirtoreittivaihtoehtojen alueella selvitetään pääasiassa olemassa olevien aineistojen pohjalta. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeessa tulee laatia toimintamallit sellaisia tilanteita varten, joissa rakentamistoimenpiteiden yhteydessä

tavataan happamia sulfaattimaita. Arvioinnissa tulee lisäksi tarkastella, aiheutuuko happamista sulfaattimaista vaikutuksia vesistöihin, mukaan lukien pohjavedet.

Pohjavedet

Yhteysviranomaisen toteaa, että osittain hankealueelle ja sen läheisyyteen sijoittuvat luokitellut pohjavesialueet on arviointiohjelmassa tunnistettu. Hankealueella sijaitsevat lähteet on tunnistettu olemassa olevan aineiston perusteella. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankealueen nykytilan kuvaus on arviointiohjelmasta varten riittävä, ja että arviointiohjelmassa on myös melko hyvin tunnistettu keskeisimpiä pohjaveden määrään ja laatuun kohdistuvia vaikutuksia. Arviointiohjelman mukaan pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset arvioidaan asiantuntija-arviona, ja arvioinnissa hyödynnetään saatavilla olevia aineistoja.

Yhteysviranomaisen toteaa, että Tornionkummun (1284552) 1-luokan, Karkumaan (1224107) 2E-luokan ja Haapamaan (1224108) 2E-luokan pohjavesialueet sijoittuvat osittain suunnitellulle tuulivoiman tuotantoalueelle. Arviointiohjelman mukaan pohjavesialueille ei ole suunniteltu voimalapaikkoja. Lähimpänä pohjavesialuetta sijaitsee voimalapaikka 1, joka sijaitsee noin 300 metrin etäisyydellä Tornionkummun 1-luokan pohjavesialueesta. Yhteysviranomaisen katsoo, että luokitellut pohjavesialueet tulee lähtökohtaisesti rajata hankealueen ulkopuolelle. Arvioinnissa tulee myös ottaa huomioon, että pohjavesialueen rajan välittömään läheisyyteen rakentaminen voi vaikuttaa pohjavesiolosuhteisiin myös pohjavesialueella, riippuen alueen maaperän laadusta, pohjaveden pinnantasosta ja pohjaveden virtaussuunnista. Yhteysviranomaisen tuo esille, että mikäli voimalapaikkoja esitetään luokiteltujen pohjavesialueiden läheisyyteen, tulee pohjavesien tilanteesta ja olosuhteista olla riittävästi tietoa arviointien pohjaksi. Yhteysviranomaisen toteaa, että etäisyys luokiteltuihin pohjavesialueisiin on lähtökohtaisesti oltava riittävä, jotta vaikutukset eivät onnettomuustilanteessakaan ulotu pohjavesialueelle saakka.

Yhteysviranomaisen katsoo, että varsinkin lähteiden osalta on tarpeen kerätä uutta tietoa maastoinventoinnein. Arviointiohjelman mukaan hankealueella on tarkoitus tehdä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, johon sisältyy myös vesilain (2 luku 11 §) nojalla suojellut lähteet. Yhteysviranomaisen korostaa maastoinventointien tärkeyttä, sillä olemassa olevat aineistot (esimerkiksi peruskartta) ovat riittämättömiä lähteiden osalta. Lapin alueella on runsaasti luonnontilaisia lähteitä, lähteikköjä, lähdepuroja ja tihkupintoja, joita ei ole merkitty olemassa oleviin aineistoihin. Inventoinnit eivät siten voi yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan perustua pelkästään olemassa oleviin aineistoihin. Inventointeja on tarpeen kohdistaa erityisesti niille alueille, joille on suunniteltu rakentamistoimenpiteitä, kuten esimerkiksi voimalapaikkoja tai tiestöä. Yhteysviranomaisen katsoo, että luonnontilaisia lähteitä tulee tarkastella vesilain (VL 2 luku 11 §) näkökulmasta, sillä metsälaki ei ole riittävä turvaamaan lähteiden luonnontilaa ja esimerkiksi lähteiden vesitaloutta.

Arviointiohjelmassa ei ole esitetty suunnitelmaa siitä, miten esimerkiksi voimaloita yhdistävä tieverkosto ja maakaapelointi tai mahdollinen maa-ainesten ottaminen on

tarkoitus toteuttaa. Yhteysviranomainen katsoo, että vaikutusten arvioinnissa lähtökohtana tulee olla hankkeen rakentamistoimenpiteiden ja esimerkiksi maa-ainesten oton kuivatusvaikutukset ja niiden aiheuttamat vaikutukset lähteiden, lähdepurojen ja tihkupintojen vesitalouteen sekä lajistoon. Yhteysviranomisen korostaa, että vaikutusten arvioinnissa tulee tunnistaa, milloin toimenpiteet ovat luonteeltaan sellaisia, että vesilain mukaista poikkeamista lähteen luonnontilan vaarantamiskiellosta on tarpeen hakea. Yhteysviranomainen katsoo, että tarkemmassa suunnittelussa lähteisiin kohdistuvia vaikutuksia voidaan parhaiten vähentää voimalapaikkojen ja sähkönsiirron pylväiden sijoittamisen suunnitteluun liittyvien ratkaisujen sekä lähteisiin jätettävän suojaetäisyyden avulla. Yhteysviranomainen muistuttaa, että maastoinventoinnit tulee suorittaa myös kaikkien sähkönsiirtoreittivaihtoehtojen osalta.

Pintavedet

Arviointiohjelmassa on esitetty pintavesiin kohdistuvien vaikutusten vaikutusalueen laajuudeksi tuulivoimala-alueen rakennuspaikat, joille sijoittuu tuulivoimaloita, sähköasema-alue, akkuenergiavarastoalue ja tiestöä. Sähkönsiirtoreittien osalta vaikutusalueeksi on esitetty erityisesti voimajohtopylväiden ja muiden rakenteiden kohdat. Yhteysviranomainen katsoo, että hydrologisten vaikutusten osalta vaikutuksia pintavesiin tulee tarkastella 4. jakovaiheen valuma-alueetasolla. Tuulivoimahankkeisiin kuuluvat rakentamistoimenpiteet kuten tiestön ja sähkönsiirtoreittien rakentaminen ja tuulivoimakenttien pystyttäminen edellyttävät maanrakennustöitä, mahdollista maankuivatusta ja veden johtamisen järjestelyjä sekä useimmiten myös metsänhakkuita. Nämä toimenpiteet muuttavat valuma-alueen hydrologisia ominaisuuksia.

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiohjelmassa esitettyä kuvausta hankealueen pintavesistä ja niiden nykytilasta voidaan pitää riittävän kattavana. Yhteysviranomainen toteaa, että vesienhoidon neljännen kauden (2028-2033) suunnittelu on käynnissä ja uudet vesien neljännen kauden alustavat luokittelut julkaistaan todennäköisesti kesäkuussa 2026. Vesienhoidon neljännen kauden (2028-2033) vesienhoitosuunnitelmat julkaistaan loppuvuonna 2027. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon nämä päivitetty tiedot.

Yhteysviranomainen toteaa, että Saarajoen ja Kaakamojoen ekologinen tila on tyydyttävä vesienhoidon kolmannen kauden luokittelussa (sekä alustavassa neljännen kauden luokittelussa). Yhteysviranomainen katsoo, että luokiteltujen vesimuodostumien ekologista tilaa ei saa heikentää hankkeen rakentamistoimenpiteillä.

Arviointiohjelman mukaan pintavesiin kohdistuvat vaikutukset arvioidaan asiantuntija-arvioina olemassa olevan tiedon perusteella. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiohjelmassa on melko hyvin tunnistettu keskeisiä pintavesien määrään ja laatuun vaikuttavia tekijöitä ja arviointiohjelmalla voidaan siten pitää riittävänä. Arviointiohjelmassa ei ole kuitenkaan tunnistettu mahdollisia pysyviä tai pitkäaikaisia vaikutuksia hydrologiaan ja veden laatuun. Pysyvät vaikutukset hydrologiaan liittyvät vettä läpäisemättömän tai heikosti läpäisevän pinnan lisääntymisen ja metsän poistuman aiheuttamaan valunnan kasvuun ja virtaamien äärevöitymiseen. Pitkäaikaiset vedenlaatuvaikutukset voivat liittyä

mahdolliseen turvemaiden kuivatuksen aiheuttamaan ravinne- ja orgaanisen aineen kuormitukseen tai maankuivatuksen aiheuttamaan happamoittavaan ja metallikuormitukseen.

Luonnonvarat

Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiohjelmassa on tunnistettu hankkeen infrastruktuurin rakentamiseen liittyvä maa-ainesten tarve, mutta tarvittavista ainesmääristä ei ole esitetty vaihtoehtokohtaista arvioita, jossa olisi myös eritelty, paljonko aineksia tarvitaan esimerkiksi asennuskenttien tai tiestön rakentamiseen. Yhteysviranomaisen katsoo, että alustava arvio aineiden tarpeesta tulee esittää arviointiselostuksessa.

Arviointiohjelman mukaan hankkeessa tarvittavat maa-ainekset hankitaan hankealueelta tai sen lähialueelta ja soveltuvien ottamisalueiden sijainti tarkentuu hankkeen suunnittelun edetessä. Yhteysviranomaisen katsoo, että mikäli aineksia on tarkoitus ottaa hankealueen sisäpuolelta, tulee arviointiselostuksessa esittää alustavat ottoapaikat sekä arvioida aineiden ottamisesta suoraan hankealueeseen kohdistuvat vaikutukset. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutuksia voi aiheutua etenkin alueen luontoympäristöön, kuten esimerkiksi lähteiden vesitalouteen ja lajistoon.

Poronhoito

Yhteysviranomaisen katsoo hankkeen sijainnin ja annetun palautteen perusteella, että poronhoitoon voi kohdistua todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia. Poronhoidon nykytila hankkeen vaikutusalueella on syytä selvittää, hankkeen vaikutuksia arvioida ja mikäli merkittäviä vaikutuksia todetaan, niiden estämis- ja vähentämiskeinoja selvittää yhteistyössä vaikutusalueelle sijoittuvan Palojärven paliskunnan kanssa. Yhteysviranomaisen katsoo, että nykytilan selvitykseen ja vaikutusten arvioinnissa tulee käyttää ajantasaisia paikkatietoja ja kokemukseen perustuvia tietoja porojen laiduntenkäytöstä ja alueiden merkityksestä poronhoidossa. Vaikutusten arvioinnissa korostuvat poronhoidolle epäsuorasti aiheutuvat häiriövaikutukset porojen laidunten käytettävyyteen, laiduntamiseen, poronhoitotyöhön ja sosiaalisiin vaikutuksiin. Hankkeen toimintojen poroille aiheuttaman häiriövaikutusalueen laajuutta ja merkittävyyttä tulee selvittää. Tässä tulee ottaa huomioon melu-, välke- ja näkymäalueanalyysit sekä rakentamisen, toiminnan ja käytöstä poiston aikainen liikenne sekä maa-ainesten oton vaikutukset poronhoitoon ja laitumiin. Hankkeen yhteisvaikutukset Kuoringin ja muiden Tervolassa Kemijoen länsipuolella sijaitsevien Honkamaan hanketta suunnittelussa pidemmällä olevien tuulivoimahankkeiden kanssa on suositeltavaa arvioida.

Ilmasto

Yhteysviranomaisen katsoo, että ilmastovaikutusten taustalla nähdään tarkoituksenmukaiset strategiat ja arviointi on arviointiohjelmassa esitetty kattavasti. Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointi voidaan painottaa tarkasteltavien vaihtoehtojen suoriin ja alueelle kohdentuviin vaikutuksiin laajemman vaikutuskehikon näyttäytyessä

taustalla. Vaikutusten merkittävyyttä on tarkoituksenmukaista peilata alueelliseen tilannekuvaan ja suhteuttaa vaikutukset myös ilmastolain tavoitteisiin.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen ilmastovaikutusten arvioinnin tulee painottua maankäyttösektorin päästöihin (hiilivarastot ja nielut). Hankealue on turvemaavaltainen ja pitkälti ojittamaton, jolloin niihin kohdistuvat maankäytölliset muutokset vaikutukset ovat lähtökohtaisesti merkittävät. Arvioinnin tueksi tulee kuvata tarkemmin alueet, joissa menetykset ovat suurimmat. Arviointiselostuksessa on tarkasteltava lieventämistoimet, epävarmuudet sekä perustelut arvion merkittävyydelle.

Yhteysviranomainen katsoo, että sopeutumisen osalta riittää yleistason arviointi kattaen toiminnalle ja alueelle todennäköisimpien ilmastoriskien tunnistamisen sekä kuvauksen sopeutumis- ja varautumistarpeista. Yhteisvaikutusten näkökulmasta on huomioitava vaikuttaako hanke merkittäväällä tavalla alueen sopeutumiskykyyn, kuten ekologisten yhteyksiin.

Muilta osin yhteysviranomainen näkee, että hanketyyppi ja hankkeen koko huomioiden yleistason vaikutusten kuvaaminen ja laadullinen arvio merkittävyydestä on riittävää. Arviointi voidaan toteuttaa olemassa olevien tietoihin ja arviointityökaluihin nojaten.

Rajat ylittävät vaikutukset

Arviointiohjelmassa on tuotu esille kulttuuriympäristön ja ulkoilun nimettyjä arvoalueita (riksintresse) Ruotsin puolella Tornionjokilaaksossa (noin 20 km) ja kauempana Perämeren rannikolla (yli 24 km) sekä tunnistettu hankkeesta Ruotsiin aiheutuvia mahdollisia merkittäviä vaikutuksia. Arviointiohjelman mukaan rajat ylittävät vaikutukset arvioidaan samoilla menetelmillä kuin kansalliset vaikutukset. Arvokohteille aiotaan tehdä näkömaaalueanalyysi ja arvioida sen perusteella tuulivoimaloiden näkymistä kulttuuriympäristön arvokohteilla. Yhteysviranomainen katsoo arvioinnin riittäväksi, mutta toteaa mahdollisen valokuvasovitteiden tarpeen, mikäli arviointi jonkin Tornionjokilaakson kulttuuriympäristön arvokohteen osalta sitä edellyttää.

4.4 Arviointimenettely ja siihen liittyvän osallistamisen järjestäminen

Hankkeen ympäristövaikutusten arviointityön tukemiseksi ja osallistumisen edistämiseksi on perustettu seurantaryhmä, johon on kutsuttu paikallisten yhdistysten ja toimijoiden edustajia sekä viranomaisia. Seurantaryhmä kokoontui 10.12.2025 ja keskusteli muun muassa Keminmaan ja Tervolan kuntien tuulivoimaan liittyvistä periaatepäätöksistä, linnustoselvityksistä, pohjavesi- sekä yhteisvaikutusten arvioinnista. Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiohjelmassa on esitetty osallistaminen ja vuorovaikutus YVA-menettelyn aikana. Yhteysviranomainen pitää hyvänä, että hankkeesta on järjestetty yleisötilaisuus arviointiohjelman nähtävillä oloaikana, sekä suunnitelmaa yleisötilaisuudesta arviointiselostuksen nähtävillä oloaikana. Kansainvälisen kuulemisen edistämiseksi yleisötilaisuus oli kaksikielinen.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan osallistamisen järjestämisen toimintatavat mahdollistavat hyvin vuorovaikutuksen, tiedonvälityksen ja keskustelun sekä Suomessa että rajat ylittävien vaikutusten osalta. Arviointiselostuksessa tulee esittää selvitys osallistamisesta arviointimenettelyn eri vaiheissa ja niiden liittymisestä hankkeen suunnitteluun.

4.5 Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys

Arviointiohjelmassa on esitetty ohjelman laadintaan osallistuneiden koulutus ja kokemus. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeesta vastaavalla on ollut käytössään riittävä asiantuntemus arviointiohjelman laatimiseen.

Arviointiohjelman mukaan samat henkilöt laativat arviointiselostuksen. Yhteysviranomaisen kehottaa hankkeesta vastaavaa varmistamaan ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen liittyvien vaikutusten arvioinnin laatijoiden pätevyyden. Lisäksi yhteysviranomaisen kehottaa varmistamaan luontokartoittajien kokemuksen riittävyyden suhteessa alueen todennäköisesti haastaviin luontotyyppeihin ja lajistoon.

4.6 Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Arviointiohjelmassa on tunnistettu hankkeen edellyttämiä suunnitelmia ja mahdollisia lupia sekä tahot, jotka vastaavat lupien myöntämisestä.

Yhteysviranomaisen ohjeistaa, että rakentamishankkeeseen ryhtyvän tulee hyvissä ajoin toimittaa lausuntopyyntö Lupa- ja valvontavirastolle vesilain mukaisesta luvantarpeesta ja liittää mukaan vesienhallintasuunnitelma, jossa on esitettynä selkeästi kuivatusta varten kaivettavat ja kunnostettavat ojat, niiden purkupisteet alapuoliseen uomaan tai vesistöön sekä vaadittavat vesiensuojelurakenteet. Yhteysviranomaisen toteaa, että hankealueen pienvedet tulee kartoittaa. Mikäli hankealueella esiintyy vesilain tunnistamia luonnontilaisia luontotyyppejä (purot, norot, lähteet, lammet), on niistä samoin pyydettävä lausuntoa.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiohjelmassa on tunnistettu mahdollinen vesilain (587/2011) mukaisen vesitalouslupan tarve. Yhteysviranomaisen kuitenkin tarkentaa, että toisin kuin arviointiohjelmassa on esitetty, luonnontilaisten lähteiden osalta ei edellytetä vesitalouslupaa, vaan vesilain 2 luvun 11 §:n nojalla suojeltujen vesiluontotyyppien luonnontilan vaarantamisesta tulee hakea poikkeamista. Vesilain 2 luvun 11 §:n mukainen poikkeaminen on eri menettely kuin vesitalouslupa, vaikka poikkeamista voidaan hakea samanaikaisesti mahdollisen vesitalouslupan kanssa. Lupaviranomaisen voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeamisen vaarantamiskiellosta, mikäli vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Yhteysviranomaisen korostaa, että poikkeamista lähteen luonnontilan vaarantamiskiellosta voidaan edellyttää, vaikka hanke itsessään ei vaatisikaan vesilain 3 luvun 2 §:n perusteella vesitalouslupaa.

4.7 Selvitysten yhteensovittamisen mahdollisuudet muissa laeissa edellytettyjen selvitysten kanssa

Natura-arviointi

Hankkeen arviointiohjelman yhteydessä on tehty Natura-arvioinnin tarpeen selvitykset koskien seuraavia Natura 2000 -alueita: Kirvesaapa (FI1300505, SAC/SPA), Kilsiaapa-Ristivuoma (FI1301810, SAC/SPA), Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat (FI1301602, SAC/SPA) ja Suuripää (FI1301811, SAC/SPA). Natura-arvioinnin tarpeen selvityksissä ei ole tunnistettu sellaisia vaikutusmekanismeja, joista voisi todennäköisesti aiheutua merkittäviä haitallisia vaikutuksia Natura-alueiden suojeluperusteille. Yhteysviranomainen pitää puutteena sitä, että yhteisvaikutusten arviointi on käsitelty ainoastaan muuttolinnuston osalta. Huomioiden Natura-alueiden sijainnit suhteessa hankealueeseen sekä tunnistetut vaikutusmekanismit, yhteysviranomainen toteaa epätodennäköiseksi, että hankkeesta aiheutuisi merkittäviä vaikutuksia Natura-alueiden suojeluperusteille.

Kaavoitus

Arviointiohjelman mukaan hankkeen tuulivoimayleiskaavoituksessa on tarkoitus hyödyntää YVA-menettelyssä tuotettuja selvityksiä ja arviointien tuloksia. Yhteysviranomainen pitää hyvänä, että selvityksiä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan kummassakin menettelyssä. Tulee kuitenkin varautua siihen, että tarvittaessa kaavoitusta varten selvityksiä tulee täydentää perustellun päätelmän antamisen jälkeen.

Poronhoitolain kaltainen neuvottelu

Yhteysviranomainen katsoo, että poronhoitolain 53 §:n kaltainen neuvottelu edistää poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten selvittämistä. Yhteysviranomainen korostaa, että yhteistyö hankkeen vaikutusalueelle sijoittuvan Palojärven paliskunnan kanssa on olennainen osa hankkeen poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arviointeja. Neuvottelujen asianmukaisuuden kannalta ne on syytä aloittaa riittävän aikaisessa vaiheessa, jotta neuvottelujen tuloksilla on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa hankesuunnitteluun. Yhteysviranomainen tuo esille, että neuvottelu on vakiintuneen tavan mukaan järjestetty mahdollisimman aikaisessa vaiheessa YVA-menettelyä sekä ennen arviointiselostuksen valmistumista, kun luonnos poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnista on valmis sekä tarvittaessa jatkomenettelyiden yhteydessä.

5 Arviointiohjelmalausunnon toimittaminen ja siitä tiedottaminen

Yhteysviranomainen toimittaa lausuntonsa sekä kopiot arviointiohjelmasta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Lausunto toimitetaan samalla tiedoksi asianomaisille viranomaisille.

Arviointiohjelmalausunto on nähtävillä ymparisto.fi-palvelussa osoitteessa:
www.ymparisto.fi/honkamaa-tuulivoima-YVA.

6 Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 9000 euroa.

Arviointiohjelmasta annettavasta yhteysviranomaisen lausunnosta perittävä maksu on määriteltä hankkeen vaatiman työmäärän mukaisesti (11 – 17 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy Lupa- ja valvontaviraston maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Lupa- ja valvontavirastosta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä.

7 Sovelletut säännökset

- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 8, 16 ja 18 §
- Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 3 §
- Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §
- Valtioneuvoston asetus (1177/2025) Lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista vuonna 2026 1 §.

Arviointiohjelmalausunnon valmisteluun ovat osallistuneet seuraavat lupa- ja valvontaviraston asiantuntijat: Annukka Puro-Tahvanainen ja Anne Lindholm Vesien- ja merenhoidon yksiköstä, Aino Niemi Luonnonsuojeluyksiköstä, Niina Kangas Alueidenkäyttöyksiköstä, Jenni Väisänen Kehittäminen ja osaston koordinaatio -yksiköstä, Larri Liikonen Yhdyskunnat ja infra -yksiköstä ja Kari Leskinen Alkoholi ja ympäristöterveys -yksiköstä.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Marja Anttonen ja ratkaissut ylitarkastaja Minna Takalo.

Liitteet

Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus (hankkeesta vastaavalle)

Jakelu

Honkamaan tuulivoima Oy/Fortum

Tiedoksi

Lausunnon antajat (sähköisesti)

Lausunto
25.6.2026
LVV-U/40873/2026
Julkinen

Lupa- ja valvontavirasto
Postiosoite: PL 20, 13035 LVV
Puhelinvaihde: 0295 254 000
kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/40873/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/40873/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Anttonen Marja 25.06.2026 18:46

Ratkaisija Takalo Minna 25.06.2026 18:48